

El dinamisme dels projectes de participació comunitària

Estudi de cas: municipi del Tagamanent

Alba Guiteras Garrell

Treball de Fi de Grau en Educació Social

Tutora: Eva Marichalar Freixa

Grau en Educació Social

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic- Universitat Central de Catalunya

Vic, 13 de maig 2022

Resum

A través d'un procés de participació iniciat l'any 2014 al municipi del Tagamanent, el 2019 s'aprova el PAM (Pla d'Actuació Municipal), un document estratègic que defineix els objectius i les línies d'actuació a desenvolupar fins al 2023. Entre aquests punts plantejats, la següent recerca d'investigació se centra en les accions establertes per tal de continuar treballant i potenciant la participació i dinamització veïnal al Tagamanent. Donada la situació urbanística d'aïllament, distància i absència d'un espai comú en què viuen les veïnes del Tagamanent, des de la comunitat i l'Ajuntament, es genera la demanda i necessitat d'intervenir i transformar aquesta situació.

Aquest treball mostra un dels projectes en concret, com és el desenvolupament de tallers, cursos i activitats per a totes les persones residents del Tagamanent. A través d'aquesta recerca, s'analitza i es reflexiona entorn del procés dels projectes de participació comunitària i a la seva influència pel que fa a la xarxa veïnal i a la cohesió social que s'estableixen. A més, aporta un aprenentatge sobre el concepte de pedagogia de l'espai.

Paraules clau: participació, comunitat, dinamització, cohesió social, xarxa veïnal, Tagamanent, pedagogia de l'espai.

Abstract

Through a participatory process initiated in 2014 in Tagamanent village, in 2019 is approved the PAM (Municipal Action Plan), a strategic document defining the objectives and lines of action to be developed until 2023. Among these points raised, the following research focuses on actions established to continue working and enhancing the neighbourhood participation and dynamization in Tagamanent. Given the urbanistic situation of isolation, distance, and absence of a common space in which Tagamanent's neighbours live, demands, and the need to intervene and transform this situation are generated by the community and town hall.

This work shows one of the specific projects, such as the development of workshops, courses, and activities for all the people living in Tagamanent. This research is analysed and reflects on the community participation projects and their influence as regards the neighbourhood network and the social cohesion established. In addition, it provides learning about the concept of pedagogy of space.

Key words: participation, community, dynamization, social cohesion, neighbourhood network, Tagamanent, pedagogy of space.

Agraïments

M'agradaria agrair el suport de totes aquelles persones que m'han acompanyat durant aquests procés d'elaboració del meu TFG. Han estat forces les persones les que s'han vinculat i m'han donat un cop de mà a poder tirar endavant aquesta recerca. Algunes han estat present durant tot el procés i d'altres ho han fet de forma intermitent, mentre que algunes persones han estat en aquell moment clau de forma puntual amb l'aportació perfecte.

A totes elles moltes gràcies perquè a part de l'acompanyament i l'energia transmesa, també m'han ensenyat i m'han mostrat la solidaritat, la confiança amb l'altra i en saber formar part de les coses que t'envolten i et porta la vida.

Gràcies a les meves amigues i companyes d'universitat i ara també de vida, la Yolanda, la Nagore, la Lara i la Carla. Com també, al Moisés amb qui he après de la participació comunitària i m'ha ajudat a tornar a vincular-me amb una de les meravelles del món: els llibres.

A la meva tutora, l'Eva que em va transmetre la il·lusió de realitzar per primer cop una recerca d'investigació, respectant el meu ritme i la meva manera d'aprendre. Moltes gràcies, perquè si no hagués sigut per tu no hauria pogut gaudir-ho.

Agrair de tot cor a les persones que han ofert temps de la seva vida en creure amb el projecte i participar, o més ben dit, elaborar amb mi aquest treball. Sobretot a la Laia, la Laura i la Montse.

Per acabar, i no menys important, agrair a la família que sempre ha estat al meu costat i ha confiat en mi.

Índex

1. Introducció	3
2. Justificació del projecte	4
3. Pregunta de recerca	5
4. Objectius de la recerca	5
5. Marc teòric	6
5.1. Participació Comunitària	7
5.1.1. La comunitat	7
5.1.2. La participació	8
5.1.3. Treball socioeducatiu i comunitari	10
5.1.3.1. Educació en la comunitat	11
5.1.3.2. Perfils professionals	12
5.1.3.3. Desenvolupament i projectes comunitaris	13
5.2. Dinàmiques relacionals	15
5.2.1 Cohesió social	16
5.2.2. Xarxa veïnal	18
5.2.3. Benestar social	19
5.3. Contextualització del Tagamanent	22
5.3.1. Història i antecedents	22
5.3.2. Urbanisme i terreny	23
5.3.3. El present del Tagamanent	24
5.3.3.1. Plans de desenvolupament comunitari	25
5.4. Pedagogia de l'espai	27
5.4.1. Diferents àmbits	28
5.4.2. La comunitat en els espais	31
6. Marc pràctic	33
6.1. Metodologia de recerca	33
6.2. Mostra	34
6.3. Instruments de recerca	35
6.3.1. Diari de camp	35
6.3.2. Entrevista oberta	36
6.4. Procediment	37

6.5. Aspectes ètics	40
6.6. Categorització	41
6.7. Anàlisi de dades.....	44
6.8. Resultats i discussió	54
6.9. Limitacions i propostes de millora de la recerca	56
7. Conclusions	58
8. Bibliografia.....	60
ANNEXOS	65
Annex I. Categorització	65
Annex II. Triangulació.....	74

1. Introducció

Després d'haver participat en el taller de llana, després d'estar al cas de la situació particular del municipi del Tagamanent, després de la coneixença personal de veïnes del municipi, a més, de la proximitat social i geogràfica; sorgeix l'interès personal i acadèmic per realitzar una investigació de recerca en el marc de participació i dinamització comunitària: àmbit d'interès professional.

La investigació següent s'estructura en dos grans blocs: el marc teòric i el marc pràctic. El primer bloc s'ha elaborat a partir de referències bibliogràfiques basades en llibres, articles, treballs i algunes pàgines web. Els conceptes exposats s'han relacionat amb la pregunta de recerca i els objectius marcats. El segon bloc, s'ha fet a través de la utilització de la metodologia de recerca i el treball de camp emprats per a l'obtenció de dades, les quals més endavant s'han analitzat posant-les amb relació amb els conceptes teòrics. Finalment, l'estudi de recerca s'ha tancat amb la valoració general del procés desenvolupat.

Aquest treball vol fer un estudi sobre el cas concret del municipi del Tagamanent, pel que fa les seves accions i estratègies impulsades des de l'Ajuntament, tenint en compte les demandes i necessitats de les veïnes. Així doncs, es vol mostrar les intervencions i línies de treball establertes per tal de potenciar i treballar la dinamització i participació veïnal en el municipi. A part, des d'un sentit més original i singular de la recerca, s'ha volgut plasmar les experiències, opinions i vivències de les persones residents i participants dels projectes del municipi, per tal de seguir en línia amb la perspectiva de participació de la comunitat.

La primera part de la recerca consta de l'explicació a través de referents bibliogràfics sobre els conceptes bàsics per a la fonamentació del treball. *A priori*, s'han delimitat les línies de treball a través de la pregunta de recerca i els objectius. D'aquesta forma, s'ha elaborat informació concreta sobre els projectes que es troben en l'àmbit de participació i dinamització del municipi del Tagamanent. Tanmateix, s'ha exposat les característiques i la situació del municipi del Tagamanent, per tal de contextualitzar. També s'ha investigat les dinàmiques de relació i aquelles teories i conceptes teòrics sobre la pedagogia de l'espai.

En la segona part, s'ha treballat des d'una metodologia qualitativa a través d'eines com el diari de camp i el contacte amb les persones participants per a la recollida. S'ha intentat establir un espai d'anàlisi i reflexió a través del diàleg juntament amb les

persones participants de la recerca, que al mateix temps, són participants dels projectes amb relació a la dinamització i participació veïnal. L'aportació d'experiències personals, la descripció, l'anàlisi i la reflexió, s'han aportat en la discussió d'aquesta investigació.

La recerca finalitza amb la tercera part, la qual està dedicada al tancament a tall de conclusions i reflexions sobre el desenvolupament del procés de la investigació: des de l'àmbit teòric, pràctic, acadèmic i personal. El treball té en compte aspectes ètics, millores futures i limitacions. S'ha elaborat el contingut des d'una mirada educativa que permet relacionar el projecte amb l'àmbit de l'Educació Social.

2. Justificació del projecte

Des de l'any 2019 l'Ajuntament del Tagamanent va aprovar el Pla d'Actuació Municipal (PAM), on es van recollir diverses propostes per tal de dinamitzar i fomentar la socialització i la participació de les veïnes en el poble del Tagamanent.

L'interès d'aquesta investigació sorgeix després de la descoberta de dos dels projectes que es creen i prenen forma en aquest municipi. A través de la participació en un dels tallers oferts, es va tenir l'oportunitat de reflexionar i prendre consciència sobre el concepte de participació, comunitat i dinamització veïnal, relacionats amb aspectes educatius, socials, personals, artístics, d'oci... que tenen cabuda en un entorn de natura i amb una dinàmica veïnal peculiar. A més, la socialització amb les persones participants i dinamitzadores, va apropar-me als projectes des de perspectives diverses.

Des de la vivència personal i a través de la coneixença d'altres experiències en els diversos projectes efectuats al Tagamanent, s'ha volgut desenvolupar un treball des d'on descriure, analitzar i reflexionar sobre el sentit que prenen aquestes iniciatives comunitàries per les veïnes i veïns, participants i dinamitzadores. Participar des de la posició d'investigadora per examinar les dinàmiques que es desenvolupen en el Tagamanent i conèixer la finalitat socioeducativa dels projectes a més, de vincular-ho amb les experiències personals dels individus que hi formen part.

Poder analitzar aquesta iniciativa en concret pot ser enriquidor en matèria d'estudi des de diversos aspectes de l'educació social: com a futur d'àmbit professional, un

exemple de projecte pràctic i amb un punt d'experiència personal i, una recerca que compti amb la veu de les vivències dels participants.

3. Pregunta de recerca

Quines accions es poden dur a terme per tal de continuar treballant la participació i dinamització veïnal al Tagamanent?

La pregunta segueix el fil conductor de la investigació i respecte dels objectius plantejats, abraçant les opinions i experiències dels participants que formen part de la mostra d'aquesta recerca, aportant més coneixement, originalitat i veu a la col·laboració veïnal al Tagamanent.

La investigació se centra a detectar en quin punt es troba el procés de participació veïnal del municipi, impulsat el 2019, per tal d'aprendre i reflexionar sobre l'estructura d'un procediment de participació comunitària que neix per abordar unes necessitats d'un municipi que ha crescut amb una dificultat en l'àmbit de la relació, causat principalment pel terreny urbanístic i geogràfic.

Inicialment, la pregunta de recerca era diferent. El procés que va esdevenir en la reformulació d'aquesta pregunta d'anàlisi, es troba explicat a l'apartat de metodologia de la recerca, a la pàgina 32 d'aquest treball.

4. Objectius de la recerca

A partir de la introducció i la justificació del treball es plantegen els següents objectius:

Objectiu general

- Analitzar les dinàmiques del projecte de participació i dinamització veïnal.

Aquest objectiu se centra a examinar les vivències de les participants, incidint sobretot, en la influència en el benestar individual i col·lectiu; emocional i social. A més de considerar els propòsits i finalitats del projecte i les seves característiques. Com a punt final, veure la relació del projecte amb les dinàmiques del municipi del Tagamanent.

Objectius específics

1. Detectar característiques que condicionen les dinàmiques relacionals al Tagamanent
2. Relacionar el projecte amb la creació d'una xarxa veïnal
3. Conèixer l'experiència i participació de les veïnes del municipi
4. Oferir un espai d'intercanvi d'idees als participants en el marc de la cooperació veïnal del Tagamanent
5. Analitzar la figura d'educadora social en la dinamització i participació veïnal

5. Marc teòric

El següent apartat de la investigació recull diferents referents bibliogràfics que teoritzen sobre diverses temàtiques del treball en qüestió i les quals s'exposen en ordre d'aparició en el marc teòric.

Aquest marc teòric s'ha centrat primerament en la participació comunitària, on s'han recollit conceptes bàsics per contextualitzar la recerca. Seguidament, s'exposa informació per entendre la dinàmica relacional que desenvolupen les persones en l'àmbit col·lectiu i la influència que pot aportar. Després, es contextualitza el municipi del Tagamanent, amb la seva història, el seu present i sobretot, amb el seu territori i urbanisme. Finalment, es parla sobre la pedagogia de l'espai, apartat que mostra una de les finalitats del projecte de participació comunitària del municipi i què ha servit per explicar les demandes de les residents, obtingudes en la part pràctica.

L'elaboració d'aquesta part teòrica ha servit per enfocar la part pràctica, pel que fa a limitar la informació que es volia extreure en la recollida de dades, la metodologia a utilitzar per a poder-ho fer i poder contextualitzar l'escenari de la recerca a desenvolupar. A més, la part pràctica també ha ajudat a acabar de configurar el marc teòric.

5.1. Participació Comunitària

A continuació s'explica desglossat el següent concepte i complementat partint d'un punt de vista educatiu, social i a nivell de figura i accions professionals.

5.1.1. La comunitat

En totes les etapes de la història han sorgit formes de cooperació entre els individus a partir d'interessos o objectius comuns, per això la satisfacció de necessitats individuals i col·lectives a través d'accions conjuntes és tan antiga com la mateixa humanitat. El concepte comunitat prové del llatí *comunitas*, que significa la qualitat del comú. Al·ludeix al que no és privatiu d'un de sol, sinó que pertany o se n'estén a diversos (Romero i Muñoz, 2014). Hi ha diferents conceptualitzacions sobre què és una comunitat. La literatura revisada revela que hi ha múltiples enfocaments en tractar de definir-la i que ha estat objecte d'investigacions i pràctiques sociològiques, psicològiques, antropològiques, històriques, per això hi ha una àmplia producció sobre el tema i s'ha anat conformant el que és comunitari com un camp cada cop més interdisciplinari.

Diéguez (2000), refereix que hi ha elements territorials, estructurals i funcionals, d'interessos, que la defineixen. Els primers de caràcter més descriptiu, denoten entitats que responen a elements molt precisos i específics des del punt de vista formal, sense reflectir les interaccions i els mòbils de canvi, es tracta de la demarcació de la comunitat, la definició de la seva extensió i els seus límits. Els segons es refereixen a aquells aspectes que aglutinen els seus integrants i serveixen de base a la seva organització, relacions i mobilització al voltant de tasques comunes.

Natalio Kisnerman, considera que viure en un espai geogràfic no és suficient perquè hi hagi comunitat, és imprescindible la interacció, la consciència de la possibilitat d'assolir la satisfacció d'alguna necessitat, de compartir una sèrie d'interessos comuns, per això suggereix deixar de parlar d'àrees geogràfiques com a comunitats.

Una revisió a diferents definicions (Ander-Egg, 2003; Cucco, 2006), permet obtenir elements que caracteritzen una comunitat, aquests són:

- Un grup social amb relacions i lligams comuns, que comparteix determinats interessos i participa d'algun objectiu o interès comú.

- Interacció social sostinguda, cooperació i participació social en un context determinat (territorial, escolar, virtual, laboral, artístic, entre d'altres).
- La identitat que inclou el sentiment o la consciència de similitud i pertinença, que fa que la gent percebi i sigui percebuda com a part d'una xarxa de relacions que l'identifiquen amb la comunitat de què forma part.
- Unitat historicosocial manifestada en la presència de costums, valors, estils de vida, tradicions i símbols compartits.
- L'acció social vinculada a la satisfacció de necessitats, la solució de problemes quotidians i l'exercici de funcions socials rellevants.
- És una forma històrica de relació social que produeix institucions i valors com ara la solidaritat, el servei, compartir béns materials o immaterials, entre d'altres.

És important tenir clar què és una comunitat per poder entendre què significa el desenvolupament comunitari i la participació ciutadana.

5.1.2. La participació

Un element que identifica el fet comunitari és la participació que implica l'acció col·lectiva del grup com a subjecte de l'activitat. En aquest sentit, el grup és part i aporta al plantejament i el debat d'opcions, la presa de decisions, l'execució i el control de les activitats. La participació és involucrament actiu, personal o col·lectiu, com a subjecte de l'activitat. És a aquesta forma de participació en la qual s'anomena participació real, en oposició a aquella altra en què és objecte de l'activitat d'altres subjectes (Alonso, 2013).

Diferents autors, entre els quals se'n destaca Ander-Egg (2007) coincideixen a assenyalar la participació per a la transformació de la vida de les comunitats, per potenciar-les com a subjectes i motivar-los al canvi, sent ella una important categoria a considerar en els processos de desenvolupament.

La participació constitueix la manera com funcionalment és possible l'acció col·lectiva del grup com a subjecte de l'activitat, així sol adjectivar-se a partir de l'esfera concreta de la vida social en què té lloc, per exemple, es parla de participació política, econòmica, laboral, electoral, industrial, cultural, etc. La participació i el

desenvolupament social estan estretament vinculats al procés de desenvolupament humà. La participació estimula i crea un desenvolupament sa, participatiu i independent. Les capacitats de les persones i de les institucions socials s'incrementen en consolidar la reciprocitat i les relacions de confiança, de cooperació, i la fortalesa i la identitat comunitària és mesurada per l'acció ciutadana, i aquesta és individual i col·lectiva.

La participació passa a ser l'objectiu del desenvolupament humà, i alhora és un mitjà perquè progressi, per tant, la seva promoció està immersa en el codi deontològic de la professió de l'Educació Social, vinculades als drets humans, la justícia social i el desenvolupament social. El treball social intervé perquè el desenvolupament humà progressi des de processos sostenibles que promoguin el canvi social, cercant la igualtat i la protecció social, des d'accions transversals que estimulin i formin les capacitats humanes per treballar en conjunt, cooperant, i en la presa de decisions (ANECA, 2004).

Gaità (2003), indica que la participació com a procés porta immers un voler (presa de consciència dels ciutadans dels seus problemes), un saber (reconèixer les seves capacitats i comprometre's per transformar la realitat) i un poder (prendre decisions). D'aquesta manera, la comunitat passa a ser protagonista i propietària de la seva transformació, com a subjecte d'acció. La participació com a forma de poder social es dona quan hi ha influència en les decisions que estan vinculades amb polítiques, organismes i programes socials; per tant, cal considerar la funció de la població i la dels organismes, el tipus d'objectius que volen assolir, la metodologia de treball, el coneixement emprat, el rol professional i la tipologia del projecte que s'està desenvolupant.

És clau la participació de la població en la presa de decisions, i les persones tenen capacitats de desenvolupament, per tant, cal promoure, estimular i construir oportunitats per a les persones, grups, organitzacions i comunitats, perquè descobreixin aquestes capacitats. Mentre que els organismes o institucions s'han d'involucrar en els processos d'intervenció col·lectiva, no confrontant sinó fent accions conscients i orientades al canvi sostenible a llarg termini. Tots dos, persones i institucions han de jugar un rol actiu des de l'inici del procés, i en això, l'educadora social ha de fer accions conscients per a la transformació i per la influència institucional, per tal que descobreixin aquestes capacitats. Mentre que els organismes

o institucions s'han d'involucrar en els processos d'intervenció col·lectiva, no confrontant sinó fent accions conscients i orientades al canvi sostenible a llarg termini.

5.1.3. Treball socioeducatiu i comunitari

S'ha esmentat que en la participació comunitària actua el treball social i també els d'educació social, per tant, és important que es desenvolupi la relació de treball que hi ha entre les dues professions per fer el treball socioeducatiu i comunitari.

L'auge de la pedagogia social en els darrers anys ha portat a un renaixement de discursos i pràctiques als camps del treball i l'educació social i la pedagogia. Ambdós camps han vist una forma renovada d'interpretar el fet social, les relacions educatives i la pràctica professional, la relació entre la pedagogia social i el treball social, i també el posicionament de la relació entre aquestes disciplines i pràctiques.

“La pedagogia social és pedagogia en sentit ampli” (Moss i Petrie, 2019, pp. 395-405).¹ El significat d'aquesta afirmació queda clar sí que es considera que, al segle XX, tota la pedagogia va passar a estar relacionada amb l'escola. Caride i Meira (2004),² assenyalen que en general, “es posava molt més èmfasi en l'ho “social” de l'educació que en allò “educatiu” del social.”

Donades aquestes perspectives renovades, no sorprèn que autors, tant en el camp disciplinari com en àmbits professionals, del treball social i el de l'educació social, volen reivindicar la pedagogia social com a pròpia. És ben sabut que les formes de relacionar-se varien considerablement entre els diferents països europeus, de les característiques tant de la formació inicial com de l'exercici professional (Janer i Úcar, 2020).

A Espanya, la gran majoria de referents teòrics coincideixen que la pedagogia social és la ciència de l'educació social, així com hi ha una ciència del treball social. En aquest treball, l'autor s'identifica amb Quintana (1994), considerant que l'educació social i el treball social orienten respectivament l'acció de les professionals de les dues disciplines basades en teories, metodologies i tècniques per investigar i crear. Seguint

¹ Moss, P.; Petrie, P. (2019). Education and social pedagogy: What relationship?. *London Review of Education*, 17(3), 393–405. <https://www.scienceopen.com/document/read?vid=4a5086ba-c62c-488e-9565-7100e7cc1f06>

² Caride, J. A.; Meira, P. A. (2001). *Educación Ambiental y desarrollo humano*. Ariel.

un cert paral·lelisme en les seves evolucions històriques respectives, en general existeix una comunicació fluida entre les dues disciplines, tant en el camp acadèmic com en el professional. Això és percebut per les mateixes professionals, especialment en els treballs col·laboratius que ambdós grups realitzen amb certa regularitat organitzant diferents esdeveniments, com els que pertanyen als serveis socials, per exemple.

El treball social i l'educació social, són dues professions molt unides que es desenvolupen en nombroses àrees d'intervenció social. Molts autors també afirmen que és més el que els uneix que el que separa (Llena, 2018; Martín et al., 2018; Sixto-Costoya i Olivar, 2018; Úcar, 2020). Això no vol dir que tinguin les mateixes funcions o persegueixin objectius idèntics, però es pot afirmar que, de diferents maneres i amb diversos objectius, tant l'educadora social com la treballadora social, actuen com a mediadores entre els recursos de l'estat del benestar de les persones.

5.1.3.1. Educació en la comunitat

L'educació des d'una perspectiva comunitària està lligada a les necessitats cognitives i la transformació social de les persones en qüestió. Aquest procés condueix a una trobada permanent amb l'altra, que l'escola formal no presenta, i que la humanitat trenca la necessitat de treballar a la societat. La vida es converteix en l'escenografia per aprendre a resoldre cada dia la diversitat de dificultats que sorgeixen. L'experiència del col·lectiu és un enllaç intersubjectiu que es transforma en una força per pensar sobre la realitat.

L'educació comunitària és un camí per a la formació d'un ciutadà autònom. Per a Paulo Freire representa un projecte de vida, constitueix una esperança emancipatòria que està inscrita en una ètica professional de l'educació dels contextos de vida. Un cop més, sorgeix el problema de “ser en si” i “ser part”, l'esperança és projectar a les persones per aprendre de la realitat i pensar com transformar-la. Per a l'educació de la comunitat, és important considerar la relació bàsica entre la consciència i l'experiència. Pensar és viure per resoldre la qüestió entre la realitat i la vida i la realitat viscuda. L'educació comunitària ha d'encoratjar la reflexió sobre la relació pensament-realitat. Aquesta es basa en el que passa a la vida, i és per això que prepara a les persones per actuar a la vida.

L'educació comunitària significa també la participació de famílies i organitzacions naturals, docents i estudiants en l'operació de les unitats educatives centrals, la zona,

la regió o el nivell plurinacional, a la gestió educativa, a la definició dels seus propòsits generals, a la presa de decisions rellevants per a la vida escolar, responent de manera apropiada i pertinent a les necessitats pluriculturals i multilingües de la comunitat.

5.1.3.2. Perfils professionals

Podem assenyalar entre les diferències principals entre l'educació social i el treball social, les següents (González i Serrate, 2016): encara que ambdues professions posen les persones en contacte amb els recursos, els objectius que persegueixen i la seva manera de treballar i de veure i interpretar la realitat difereixen. Les treballadores socials tenen un coneixement molt ampli i profund dels recursos i les estructures socials i són capaces de mobilitzar els problemes personals, grupals o comunitaris, aferrats a criteris de justícia social i drets. En aquest sentit, es pot dir que intervenen des dels recursos cap a les persones. Davant d'una situació complexa de vida, les educadores socials se centren a iniciar, activar o ajudar a implementar totes aquelles eines d'aprenentatge que poden portar les persones a manejar la seva vida d'una manera satisfactòria, equitativa i digna. En aquest cas, les accions dels professionals segueixen una direcció diferent, en les treballadores socials, es pot dir que actuen des de les persones fins als recursos, mentre que l'educadora social com a professional de l'àmbit socioeducatiu compleix realitza activitats socioeducatives per a les quals es troba qualificada assumint funcions encaminades a resoldre situacions i problemàtiques que afecten la comunitat.

Els professionals de l'àmbit de l'educació social ofereixen oportunitats de canvi i opcions renovades per manejar la resolució de les dificultats. És important, tal com assenyalen González i Serrate (2016), no considerar l'educadora social un tot terreny, perquè aquesta imatge desdibuixa les seves capacitats professionals, si bé és cert que la seva polivalència i heterogeneïtat permeten exercir una àmplia gamma de funcions, adaptar-se al context d'intervenció, abordar accions considerant tant la pluralitat com la situació específica de cada entorn. Tanmateix, això requereix que la planificació i l'organització de les accions es basen en aspectes socioeducatius. Per tant, cal esmentar, d'acord amb els aspectes anteriors, que l'educadora social exercirà funcions i tasques específiques en diferents espais de treball dins del context en qüestió.

En aquest sentit, les diferents funcions de les educadores socials són detallades per González et al. (2016), com les següents:

- Orientació socioeducativa i assessorament.

- Mediació en situacions, contexts i persones, per facilitar la resolució de conflictes i promoure el benestar de la comunitat.
- Gestió de les relacions entre els seus integrants, amb el context i els agents externs.
- Coordinació de projectes i programes essent el nexa entre la comunitat i l'administració.
- Gestió de projectes i administració de recursos comunitaris i socials.

Segons l'autor citat, aquestes tasques inicialment s'orienten en l'àmbit escolar, però s'han replantejat per a poder ser adients en un context de participació comunitària, ja que l'enfocament de la professional de l'educació social és treballar seguint una perspectiva educativa.

5.1.3.3. Desenvolupament i projectes comunitaris

L'expressió "desenvolupament de la comunitat", es va utilitzar per primera vegada als Estats Units el 1947 i definia un moviment que perseguia millorar la vida de tota la comunitat a través de la participació activa i, sovint, iniciat pel mateix col·lectiu (Ander-Egg, 2003). L'evolució de la comunitat com a forma d'intervenció social és el resultat de dos desenvolupaments metodològics separats, l'organització de la comunitat, que va sorgir dins del treball social i que va tenir el seu principal progrés als Estats Units, i el desenvolupament de la comunitat que neix i es desplega en un primer moment als països d'Àfrica i Àsia, i més tard a Amèrica Llatina i Europa. Aquests primers anys d'iniciació i auge dels programes d'avenç de la comunitat, es van concretar a través de centres comunals (centres educatius i culturals que contribueixen al benestar de la comunitat) i mitjançant la realització de projectes específics de: millores materials (construcció d'habitatges, carreteres, obres de reg); organització de serveis (educatius, recreatius, sanitaris) i acció comunal (organització de grups, anàlisis col·lectives de necessitats locals, creació de comissions, obtenció d'assistència tècnica, formació de personal).

Als anys setanta, sorgeix la promoció popular com a nova versió del desenvolupament de la comunitat. A conseqüència de la influència de les pràctiques d'educació alliberadores proposades per Paulo Freire, la finalitat dels programes de promoció popular ja no serà la inserció dels marginats al sistema, sinó canviar el sistema a partir del qual es genera la marginalitat i el subdesenvolupament. El 1990, sorgeix la necessitat d'incorporar el component social als processos de desenvolupament. En

aquest enfocament, té un pes important la formació de capacitats i l'ús d'aquestes capacitats adquirides.

A diferència de la visió del desenvolupament que concentra la seva atenció en els components econòmics del procés, el desenvolupament humà adquireix una visió multidimensional sustentada a (García, 2006):

- L'Equitat de les capacitats bàsiques i oportunitats de vida. Implica la no-discriminació per raó de gènere; la sostenibilitat, les estratègies de desenvolupament que s'instrumenten hauran de satisfer les necessitats de les generacions presents sense comprometre la capacitat de les generacions futures de satisfer les seves pròpies necessitats.
- La sostenibilitat ha d'assegurar-se en l'aspecte mediambiental, físic, cultural, financer i social; la productivitat, que és la dimensió econòmica del desenvolupament humà pel que fa a la creació de riquesa i eficiència dels processos productius.
- La potenciació, referida a la necessitat de formar capacitats humanes emfatitzant que s'han de posar en ús, revela la dimensió política i democràtica del procés, fent èmfasi en el caràcter participatiu del procés de desenvolupament.
- La cooperació entesa com el procés d'interacció entre els éssers humans tant en el procés de formació, en l'ús de les capacitats i les oportunitats, que no queden reduïdes a l'àmbit econòmic i inclouen la cohesió social basada en la cultura, les creences i els valors compartits.
- La seguretat, que implica crear xarxes que protegeixin la seva vulnerabilitat per concepte de desastres naturals, accidents, agressions de qualsevol mena o el mateix exercici de l'economia.

Desenvolupar la comunitat va més enllà de millorar les seves condicions materials de vida, implica que es produeixin creixements a les persones, als grups i canvis en les relacions socials. El desenvolupament comunitari pot incloure transformacions físiques, econòmiques, socials, polítiques o culturals i encara que totes tenen un pes important per a qualsevol model de desenvolupament que s'implanti, el que és distintiu d'aquesta proposta, és la seva finalitat emancipatòria, per això s'ha de propiciar consciència crítica a la comunitat sobre els sentits comuns a les lògiques de la cultura de la dominació reproduïts de manera inconscient i natural en la quotidianitat.

De la mateixa manera resulta imprescindible formar la comunitat perquè es constitueixi en subjecte protagonista dels canvis, de manera que autorganitzi i autogestioni la solució de les diverses problemàtiques que l'afecten, que pugui prescindir d'actituds assistencialistes o interventores d'agents externs i contribueixi a la construcció de relacions de poder alienes a tota forma d'opressió social (Romero i Muñoz, 2014).

En línia amb el desenvolupament comunitari, la necessitat de formular projectes socials comunitaris és cada vegada més gran, en la mesura que les comunitats s'organitzen, per buscar solució als problemes més representatius o rellevants. Quan les comunitats organitzades han d'afrontar una dificultat o necessitat, és a dir, transformar la seva realitat, resulta indispensable traçar un camí, prendre decisions sobre com resoldre aquesta situació i com aprofitar millor els recursos per fer-ho. En aquell moment és quan cal plantejar un projecte. El Projecte és un conjunt de recursos materials i humans, que es combinen per fer possible la realització d'una sèrie d'activitats, seguint una metodologia, en un temps i amb un cost determinat, amb la finalitat d'assolir uns resultats que permetin aconseguir un objectiu específic, amb què es canvia una realitat concreta (Becerra, 2011).

A l'esfera del sector públic, els projectes de desenvolupament no són només indispensables, sinó que tenen una orientació específica, que és la de procurar el benestar de la comunitat, satisfer les seves necessitats fonamentals i promoure'n el desenvolupament integral. D'aquesta manera, poden existir projectes municipals de desenvolupament dirigits de manera particular a una part del territori. Per exemple, per atendre les necessitats de la població que resideix en una zona rural; o per resoldre algunes de les necessitats específiques que té la població amb diversitat funcional o a un determinat eix temàtic particular; també, per satisfer els requeriments de salut, educació, recreació, transport, etc. que tinguin determinats sectors de la societat.

5.2. Dinàmiques relacionals

Per l'elaboració de la recerca, s'ha realitzat una revisió bibliogràfica sobre la dinàmica relacional que les persones estableixen en la seva vida quotidiana. Aquest apartat exposa la proposta psicosociopedagògica orientada en la comprensió del subjecte com un ésser relacional i existent gràcies a la contínua relació entre el seu món i els altres. La següent teoria dona pas a la comprensió i la importància dels fenòmens de

la cohesió social i la xarxa veïnal els quals s'expliquen posteriorment i es relacionen amb el benestar social.

Per Majorga (2015) la dinàmica relacional s'entén com una construcció de l'experiència i de la realitat que es presenta en un diàleg permanent entre el subjecte, el món i l'altre, que es manté especialment sota la influència cultural. L'ésser existeix perquè està en un món on viu i pel fet que l'ésser humà a més d'existir pel món on viu, també ho fa pel fet que un altre semblant a ell estableix una relació, la qual pot desenvolupar-se de formes diverses.

Aquestes relacions són un conjunt de vincles entre les persones a partir de contactes humans quotidians, que enriqueixen la convivència entre les persones. En aquestes relacions cada persona estableix un rol extern i individual.

El primer té a veure amb l'autoestima, l'autoconcepte, l'autoimatge i l'autorealització, els quals s'extrapolen al món exterior. Aquest món intern es crea en la persona en si mateixa, el qual parla del que jo vull, jo sento, jo penso, jo crec... que s'acomode en el segon món: l'exterior. Aquest segon, estructura el dia a dia, articula a la persona en certs contextos i a complir certes funcions acceptades i aprovades social i culturalment. Acaba essent un discurs intersubjectiu el qual controla al subjecte a escala afectiva, relacional i existencial.

5.2.1 Cohesió social

La cohesió social és un fenomen polisèmic i complex perquè és un fenomen multidimensional. D'acord amb Vasiliki (2011) la cohesió social és un terme utilitzat per denominar com la societat ha assolit un nivell d'equilibri i estabilitat. Per a Sorj i Martucelli (2008) la cohesió social no es pot separar del canvi social ni del conflicte. Aquest inclou valors i principis referits als drets socials i econòmics fonamentals que tenen totes les persones ciutadanes, sense discriminació ni en igualtat de condicions. Sobre la cohesió social (Morata et al., 2019, 41-61)³ explica el següent:

Segons el Consell d'Europa, la cohesió social es defineix com la capacitat d'una societat per assegurar el benestar de tots els seus membres, en minimitzar les

³ Morata, T.; Palasí, E.; Marzo, M.; Pulido, M. Á. (2019). Estàndards de qualitat de cohesió social en els territoris en el marc de les organitzacions de lleure educatiu i acció sociocultural: Educació Social. *Revistes Catalanes amb Accés Obert*, 73, 41-61.

disparitats i evitar la polarització. Una societat cohesionada és una comunitat d'individus lliures que donen suport mútuament i persegueixen certs objectius comuns a través de mitjans democràtics.

Des de la literatura especialitzada s'identifiquen tres elements comuns sobre els quals descansa la noció de cohesió social: una visió compartida (valors universals, respecte mutu, aspiracions comunes, identitats compartides), la pertinença a un grup o comunitat (els grups o comunitats funcionen quan tenen objectius i responsabilitats comunes i la disposició dels individus a cooperar els uns amb els altres) i el fet de concebre la cohesió social com un procés per assolir harmonia social.

D'aquesta manera, el 2008, l'informe Report de High level Task Force on Social Cohesion estableix que la cohesió social és la capacitat de la societat per assegurar el benestar de totes les ciutadanes, minimitzar les diferències i evitar la marginació, partint dels principis d'igualtat en drets i recursos, coresponsabilitat, acció participativa i reconciliació, i equilibri dels interessos. A la integració social és important la identitat, la cultura i els valors, per tant, si la cohesió social cerca la integració, ha d'abastar el sentit de pertinença a una comunitat, la cultura i els valors d'un col·lectiu, tot això per assegurar el benestar de tots els membres. Stenseng et al. (2014) confirmen que la identificació comunitària és crucial per ajudar a frenar l'exclusió social.

L'educació i la cohesió social estan íntimament lligades. Wolf (2002) indicava que l'educació podria ajudar a transformar la societat per assolir un món millor i més just, perquè aquesta capacita les persones per preservar la societat per a les generacions futures. Així mateix, contribueix a mantenir el benestar social i afecta la cohesió social. L'educació és una de les intervencions destacades per millorar la societat, com també per obtenir una cohesió social que contribueix al fet que les persones aprenguin a viure en harmonia, en pau i participin en el progrés de la societat. L'experiència educativa de la societat deriva d'una àmplia varietat d'activitats, ja sigui a les escoles, al carrer, al treball, a activitats d'oci o esportives, a casa, entre altres espais. Morata et al. (2019) expliquen que l'educació ha d'anar més enllà de l'escola, i ha de ser considerada des de diferents espais on conviuen les persones, i que, a més, cal considerar els temps d'oci i l'acció sociocultural. En aquest sentit, s'indica que les entitats de lleure educatiu i d'acció sociocultural tenen un rol rellevant quan es tracta de la comunitat, ja que aquestes actuen com un motor que l'activa, i com es troben properes a les persones i grups, a través d'elles es poden detectar les necessitats de suport social, així com canalitzar-les, fer prevenció i treballar-les des d'un punt de vista de desenvolupament comunitari.

Subirats (2005) indica que són crucials per construir comunitat i potenciar la cohesió social: les xarxes socials, les xarxes de suport i la participació social. Professionals de l'àmbit de l'educació social, són persones clau per actuar en aquest sentit potenciant i creant espais i contextos de relació entre les persones i la societat, per construir des de l'acompanyament de les professionals, una cohesió social que pugui beneficiar a la comunitat.

5.2.2. Xarxa veïnal

Les associacions veïnals, preses globalment, van aparèixer a Espanya a la dècada de 1970. Han estat llargament reconegudes, en un pla estrictament polític, com un dels agents més importants de la democratització del país i la mateixa afirmació pot fer-se extensiva a la gestió urbanística de les dècades posteriors a la mort del dictador Franco.

Al llarg dels quaranta anys de vida, aquestes associacions han assistit a dos moments de les pràctiques de rehabilitació urbana. El primer va tenir el seu epicentre al voltant de la formació dels plans generals d'ordenació urbana aprovats pels anomenats primers ajuntaments democràtics (aprox. 1980-1985) i el segon (des de mitjans de la dècada de 1990) està caracteritzat per l'emergència del concepte "regeneració urbana integrada" afavorit per la Unió Europea.

Els grups de suport mutu inclouen moviments i associacions del barri que defensen el dret a l'habitatge, i que tenen la capacitat d'autogestionar-se, com ho han fet els darrers anys, després de l'emergència de la Covid-19. Els casos a diferents barris de la ciutat mostren com amb el suport de xarxes veïnals, les famílies creen una xarxa de suport que, a més, suposa un procés de dignificació de les persones. La denúncia de la vulneració de drets fonamentals pot transformar la sensació de fracàs personal i l'autoculpabilització en dinàmiques d'organització i regeneració del teixit social i comunitari, millorant la qualitat de vida i enriquint el ventall de possibilitats per fer front a la vulnerabilitat (Navarro, 2021).

A les conclusions del cas de Llefià, Badalona de Cuesta (s.d.)⁴ s'explica que:

El moviment veïnal va ser imprescindible per millorar la qualitat de vida col·lectiva en el barri de Llefià al igual que a molts altres barris d'extracció obrera, immigrant i popular.

⁴ Cuesta, J. M. (s.d.). *El moviment veïnal i la seva capacitat de millorar les condicions de vida col·lectives d'un barri: el cas de Llefià (Badalona)*. Manuscrit no publicat, Centre d'estudis sobre les èpoques Franquista i Democràtica, Universitat Autònoma de Barcelona.

La seva capacitat organitzativa, els seus mètodes d'acció col·lectiva i protesta van ser fonamentals per preservar espais públics de l'especulació immobiliària i per construir tots aquells equipaments necessaris pel benestar comú (destacant els equipaments sanitaris, educatius, culturals, de lleure).

Així doncs, es pot establir una relació entre l'activisme dels moviments veïnals i la recerca del benestar social entre veïns i veïnes, les quals han estat una part important del teixit de les comunitats i s'han tornat cada cop més actives com a organitzadores i líders de canvi als barris, centrant les seves energies a la cura de la salut, l'educació, defensar una llar digna, promoure la cultura, el lleure.

Amb el sorgiment de poderoses associacions de veïnes es reconeix cada cop més que aquestes volen jugar un paper de lideratge en el canvi holístic del seu veïnat i aquest moviment aglutina les escoles, comerços, serveis, institucions, espais públics, associacions, entitats, persones individuals, entre d'altres, amb un coneixement local profundament arrelat i una mentalitat activista, aquestes organitzacions estan treballant de manera indirecta i directa per connectar els diversos agents de la comunitat amb àmplies iniciatives de millora amb la resta de veïnat. En termes de coneixement local, les associacions de veïns i veïnes estan ben posicionades per liderar moviments que abordin les realitats que enfronten les comunitats urbanes (Duhart, 2007).

5.2.3. Benestar social

En les ciències socials, el concepte de benestar social conté múltiples accepcions i orientacions, cosa que indueix que el seu significat sol ser interpretat amb certa vaguetat i imprecisió. En algunes ocasions, en concebre'l com a sistema, se l'assimila al terme d'Estat de Benestar. Altres oportunitats, ho entén com una determinada situació de les persones que viuen en una comunitat, que és a partir d'on es pretén iniciar la revisió bibliogràfica per a l'elaboració de la recerca.

En aquests termes, en considerar les persones com a éssers integrants d'una societat, s'entén com una aspiració que impulsa, fomenta i potencia la consecució del propi benestar individual (Moix, 1980). Partint d'aquest significat, es pot relacionar que els moviments veïnals potencïïn i afavoreixin el benestar social.

El benestar social està compost segons Keyes (1997) de cinc dimensions:

1. Integració social, les persones sanes s'identifiquen amb la societat i fan vincles amb la família, els amics, veïns i entre altres
2. Acceptació social, sentir-se part d'un grup, la comunitat, que a més es relaciona amb actituds positives i confiança
3. Contribució social, la persona aporta al bé comú, se sent útil i és valorat, per tant, genera autoeficàcia
4. Reciclatge social, les institucions que conformen la societat són dinàmiques i busquen assolir metes de què es beneficien les persones ciutadanes, per tant, es creu en el futur, en el potencial de creixement, la capacitat per produir benestar
5. Coherència social, les ciutadanes entenen la dinàmica de la societat i troben una lògica en els successos que tenen lloc al seu voltant.

D'aquesta manera, s'observa que el moviment veïnal repercuteix a través de les seves formes d'existència en el benestar social, considerant el benestar individual com un benestar col·lectiu, ja que s'involucren en diversos aspectes que influeixen en la vida de les veïnes, ja sigui en la salut tant física com mental, la seguretat ciutadana, el nivell educatiu, l'ocupació, la llar, i, per tant, es genera no només un benestar social, sinó que també emocional, evitant l'aïllament i creant una xarxa de suport.

No obstant això, les accions encaminades a assolir un benestar social poden realitzar-se des de diverses concepcions. Per exemple, perspectives amb l'herència del sistema de benestar social enfocats a atendre les necessitats bàsiques de la població a través de l'aprovisionament de béns i serveis, consideren les persones com a beneficiàries del procés de desenvolupament i no com a participants actives. Pel que fa a les visions més integrals conceben les persones com a éssers actius, en la recerca de l'èxit de benestar social, és a dir, allò que una persona aconsegueix fer, ser o estar i que és fonamental tant pel seu ésser individual com per la seva implicació recíproca amb la societat.

Aquesta definició troba suport per part dels autors clàssics (Dewey, 1991; Durkheim, 2002) i altres que adhereixen a aquests pensaments (Bagú, 1973; Azevedo, 1942). Per a aquests pensadors, l'ésser humà està integrat per: l'ésser individual, lligat a la seva naturalesa biopsíquica, i l'ésser social, en referència a l'ésser moral empíricament observable, la societat, que és per a l'individu el seu mitjà permanent. D'acord amb aquesta visió, l'individu és un ésser eminentment social, sorgit de la implicació recíproca entre l'individu i la societat. És a dir, a través de la interacció social és com

es formen i integren les persones atès que cada ésser individual es combina amb l'ésser social.

Aleshores, el benestar social s'entén que totes les persones assoleixen èxits específics per a la seva edat que afavoreixen tant el desenvolupament individual com social. El fet individual, perquè aquests èxits els atorguen la capacitat de viure una vida digna, saludable i perllongada. El fet social, perquè en una comunitat, els actes individuals i grupals tenen una vinculació indiscutible amb el concepte de societat. La particularitat de l'ésser humà (com altres éssers vius) és que no neix aïllat, sinó que hi ha un grup primari que realitza el primer contacte amb ell des dels seus primers dies de vida, i per tant, fa de nexa entre aquest ésser individual i l'ésser social. Aquest grup és la família entesa com a unitat bàsica d'organització social, fonamental i irremplaçable per a qualsevol societat, de tota època i lloc, i alhora, com el motor de la reproducció humana i social (Novell i Sabater, 2000).

Els èxits de benestar social segons Doyal i Gough (1994) basant-se en els aspectes centrals de l'ésser individual i social són:

- 1- La salut és present en totes les propostes. Doyal i Gough la prioritzen com una de les dues necessitats bàsiques.
- 2- La seguretat ciutadana és entesa com a integritat física o seguretat física per la majoria de les propostes, i resulta bàsica per assolir una vida digna.
- 3- El nivell educatiu, ja sigui entès com a mecanisme d'interacció social o relacions primàries significatives o bé la capacitat de tenir sentit, imaginació i pensament.
- 4- El treball decent fa referència a la capacitat de l'afiliació, i s'ha incorporat com a èxit per diverses raons. En principi, perquè és el mecanisme d'integració social més important de les comunitats en general. També, s'entén com a "decent", atès que no és qualsevol feina sinó "aquella ocupació productiva que és justament remunerada i que s'exerceix en condicions de llibertat, equitat, seguretat, i respecte a la dignitat humana".
- 5- La llar, fent referència a un espai on es cobreixen les necessitats bàsiques, de relació, seguretat, dignitat i benestar. La llar com a tal no es troba a cap dels llistats, en general, es refereix a l'habitatge, i es considera que és una mirada reduccionista relacionar-ho amb la possessió de l'espai físic. La visió en aquest treball intenta que sigui una mica més àmplia, integrant no només algunes de

les característiques de l'enfocament de Doyal i Gough, sinó també amb una perspectiva inclusiva.

5.3. Contextualització del Tagamanent

Tagamanent és un municipi situat al nord de la comarca del Vallès Oriental, en contacte amb la zona de pas del riu Congost, entre Aiguafreda i el Figaró, encara que la major part del terme penetra pel vessant occidental del Montseny fins a l'alt del Pla de la Calma per l'est, fins a la Riera de l'Avencó pel nord, i fins a la zona de Vallfornès i el Puig del Sui pel sud, conjuntament amb el Pla de la Calma, la principal part divisòria de vessants d'aquest costat del massís. A la part sud-oest, el terme puja més enllà del riu fins a les cingleres de Castellar. En essència, doncs, és un relleu muntanyós i accidentat. En conseqüència, la superfície forestal és molt extensa, amb predomini del bosc mediterrani continental: alzines, pins i alguns roures. S'hi troba el pic del Tagamanent, amb una altitud de 1056 metres.

És el tercer municipi en extensió del Vallès Oriental i també un dels menys poblats: 325 habitants a l'any 2021 segons dades de l'Idescat. Per les seves característiques orogràfiques fan que la població no es centri en un únic nucli sinó que es trobi dispersa en diverses unitats: el veïnat de Santa Eugènia del Congost, el veïnat de La Pedralba (veritable centre urbà), el veïnat de l'Avencó i les diverses masies aïllades situades en els contraforts del Montseny i el mateix Pla de la Calma (algunes de les quals a uns 800 m d'altitud).

5.3.1. Història i antecedents

El municipi del Tagamanent compta amb una gran extensió de terreny en el qual es troben situades de forma disseminada més de 20 cases pairals datades des del segle XXI fins al XX, de les quals una gran part ja no estan habitades. En aquests temps els i les veïnes del Tagamanent mantenien una vida rural, on les activitats que desenvolupaven, de les econòmiques, com educatives i d'oci, se centraven en la ramaderia, el pasturatge i l'agricultura, en general, tasques del camp. A partir del segle XII ja es daten els primers pous de glaç situats a l'Avencó, els quals durant el segle XVII van comportar la màxima activitat econòmica del municipi.

Més endavant, amb l'arribada de persones provinents d'altres províncies d'Espanya com en aquest cas d'Andalusia durant els anys seixanta, gran part dels habitants del Tagamanent es van instal·lar a l'Avencó, zona situada al costat del municipi d'Aiguafreda, a on la majoria de veïns es van dedicar en el treball en pedrera i llosers. A les arribades del segle XXI, des del Tagamanent es va potenciar el treball en infraestructures relacionades amb els recursos hidràulics i activitats relacionades amb l'explotació del bosc, ja que a partir del segle XX la tendència poblacional del municipi era cada cop més regressiva i es va viure un abandó de les masies tot i la construcció d'habitatges al barri de Santa Eugènia del Congost.

5.3.2. Urbanisme i terreny

El municipi del Tagamanent que pertany a la comarca del Vallès Oriental, té una extensió de terreny de 43,48 km², amb una població repartida en 4 nuclis:

- La Pedralba: actualment, constitueix el nucli poblacional més important a causa de la seva posició geogràfica, un relleu més planer i una fàcil comunicació amb la carretera principal.
- L'Avencó: a finals del segle XX, s'ha urbanitzat la zona, i s'han construït diverses cases i segones residències, així com un espai de lleure constituït per un càmping.
- Tagamanent: situat a dalt del Turó del mateix nom, l'antiga parròquia de Santa Maria de Tagamanent va esdevenir un destacat punt estratègic controlant els passos del Congost i l'accés sud-oest del Montseny
- Santa Eugènia del Congost: és l'únic centre urbà del terme amb església parroquial.

La comunicació entre aquests nuclis ha estat sempre molt difícil i són diversos els factors de segregació: el riu Congost i l'existència de la C-17 tallant el municipi i la gran distància entre els llocs d'ocupació humana.

El relleu muntanyós del terme ho fa difícil per a l'agricultura, que es limita al cultiu d'uniques quantes hectàrees. En contraposició, la superfície forestal del terme és molt extensa i propicia les activitats forestals. El pasturatge havia estat molt estès gràcies a les àmplies planes de la part alta del terme. Hi ha una petita activitat industrial centrada en la producció de materials de pedra destinats al sector de la construcció.

Durant aquests darrers anys, el municipi ha diversificat lentament la seva oferta ecoturística, activitat propiciada pel Parc Natural del Montseny, del qual la major part del terme en forma part. Els vessants muntanyosos d'espessos boscos de pins, alzines i roures, es van alternant amb pastures i zones més obertes, sobretot a partir del turó del Tagamanent, icona del lloc, fins al Pla de la Calma, llocs on sembla que es recupera lentament la pràctica de la ramaderia extensiva. A les fondalades de torrents i rieres es desenvolupa una vegetació de zones humides força ben conservada.

Amb un terme municipal ubicat en la gran majoria dins dels límits del Parc Natural del Montseny, Tagamanent és ric no només en patrimoni històric, sinó també en patrimoni natural i paisatgístic, en què destaca el Parc Etnològic del Tagamanent i la Casa-Museu l'Agustí, al mateix parc. El punt més elevat és el turó del Tagamanent on s'aixeca l'església romànica de Santa Maria. A la riba del Congost hi ha la Casa de la Vila: l'Ajuntament del Tagamanent.

5.3.3. El present del Tagamanent

Tot i estar legalment considerat com un municipi de muntanya, la població de Tagamanent ha anat creixent durant la darrera dècada, evolució que ha permès invertir la dinàmica demogràfica regressiva que perdurava des d'un segle enrere. El motor d'aquest canvi de tendència no ha estat el mateix creixement vegetatiu, sinó la inclusió del municipi en la dinàmica de la perifèrització metropolitana, d'una banda (arribada de noves veïnes que provenen d'aquesta zona) i, d'altra banda, dels moviments migratoris internacionals.

Les infraestructures econòmiques de Tagamanent estan abandonades, com per exemple el restaurant Leiro, el club de tennis Tagamanent, les indústries Leiro de la C-17, el sector dels Pous de Gel d'Avencó. Tanmateix, els serveis bàsics en són inexistents i no faciliten el desenvolupament personal, ni social ni econòmic entre d'altres, però, el fet d'haver experimentat dinàmiques i influències metropolitanes ha evocat un desenvolupament en la gestió i satisfacció de les noves necessitats socioeconòmiques aparegudes, així com l'aprofitament de tot el potencial natural, cultural i econòmic (sectors econòmics emergents: activitat turística, renovació del sector primari, serveis, etc.) del municipi i territori.

Per tal de dur a terme aquestes accions, l'any 2019 es va engegar unes jornades de participació ciutadana des d'on es va abordar el nou Pla d'Actuació Municipal de

Tagamanent 2019-2023 (PAM). Les línies estratègiques del qual són: polítiques socials i d'igualtat d'oportunitats, i economia local i d'ocupació. Amb el pla es busca garantir el benestar, l'educació, la salut, la participació ciutadana, l'esport i la seguretat ciutadana, a més d'impulsar el desenvolupament econòmic generant llocs de treball i promoure la inserció laboral, especialment al turisme, així com consolidar les empreses.

5.3.3.1. Plans de desenvolupament comunitari

A continuació es troben explicats tres projectes que s'han treballat des del municipi del Tagamanent per la millora dels barris, la cohesió, l'autoestima local i la cura del territori. A més, les accions adoptades en aquests plans han sigut la referència i el punt de partida dels projectes de participació comunitària desenvolupats des del Tagamanent per tal de fomentar la dinamització veïnal, aspecte d'estudi d'aquesta recerca.

Inicialment, a l'any 2017, es va impulsar el Pla d'Igualtat de Gènere i Desenvolupament Rural sostenible a la Reserva de la Biosfera del Montseny.

El territori del projecte es compren per 18 municipis i aquest pla es va centrar en totes les dones del Montseny, les que hi viuen i les que hi treballen, en els coneixements que aquestes tenen sobre el territori, els seus costums, iniciatives o activitats econòmiques per fomentar la transformació i els canvis relacionats amb els seus rols i promoure el desenvolupament sostenible a través de la difusió dels valors naturals i culturals d'aquest espai natural i rural.

Es van dur a terme diferents jornades tècniques en les quals les participants van demostrar l'amor per la terra, van estar d'acord amb el valor que té la feina per la igualtat de gènere, a revalorar el saber popular sobre cultura i agricultura, a cercar líders naturals de cada poble per al desenvolupament rural i la cooperació de tots i totes les habitants dels pobles per promoure una gestió més holística de la reserva de la biosfera del Montseny.

En el desenvolupament del pla va sorgir la necessitat de promoure borses de treball i de treball assalariat, així com oportunitats laborals i d'emprenedoria; donar visibilitat a les iniciatives sostenibles emergents perquè es va veure un desconeixement sobre això; aprofitar les oportunitats econòmiques i impulsar iniciatives d'economia d'acord amb els valors de sostenibilitat; promoure plans d'igualtat i la participació de les dones

en la política formal i en la responsabilitat social; sensibilitzar a través de l'educació social sobre la conservació del medi natural i cultural.

El següent projecte fa referència al Pla d'Actuació Municipal del Tagamanent (PAM), aprovat a l'any 2019 fins al 2023 i confluint amb l'Agenda 2021 sobre el desenvolupament sostenible. A través d'aquest projecte, s'han desenvolupat diverses línies d'acció, de les quals es destaquen les activitats, cursos, tallers, que la següent investigació de recerca ha utilitzat per elaborar i recollir dades sobre la participació comunitària al municipi del Tagamanent.

El PAM 2019-2023 és un document estratègic, que s'usa per planificar i definir els objectius, les línies d'actuació a seguir i a desplegar fins al 2023. El resultat d'aquest document és la culminació d'un procés de participació ciutadana. Seguidament, s'explica aquest procés participatiu destacant les accions més rellevants per entendre el treball de participació realitzat en el Tagamanent i visualitzar cap a on es pot encaminar.

2006: Iniciativa per a la participació cívica en una zona de Muntanya que va consistir en l'elaboració d'un diagnòstic entorn la participació i les dinàmiques de relació entre l'Administració local i la ciutadania.

2010: Quadern per al debat ciutadà. Va consistir en la confecció d'un document participatiu on la ciutadania va expressar les seves inquietuds alhora que compromisos de convivència i ciutadania.

2010: POUM Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. Procés de participació del Pla d'ordenació urbanística municipal que va tractar els següents aspectes del municipi: "Com veus Tagamanent?" el 19 de març de 2010 es va fer aquesta jornada en el marc del procés de participació. La Jornada es va plantejar com un espai obert a tota la ciutadania (membres d'entitats i ciutadania a títol individual) on compartir l'escenari de futur de Tagamanent i reflexionar entorn les dificultats i les oportunitats per assolir aquest escenari.

2013- 2019: Regidoria de Participació. L'any 2013 es va crear una regidoria específica de Participació Ciutadana que ha tractat fins el dia d'avui diferents aspectes relacionats amb l'activitat diària del Consistori amb participació activa de veïns i veïnes del municipi.

Les propostes i accions per a la millora del municipi tenen en compte diversos aspectes com l'educació, l'oci i cultura, la salut, l'economia, el territori, la sostenibilitat i l'acció social. Es destaca l'economia social i d'ocupació i les polítiques socials i d'igualtat d'oportunitats, que incideixen especialment en la cultura, l'esport, el benestar, l'educació, la participació i seguretat ciutadana, a través d'accions com per exemple, l'ampliació de la participació ciutadana amb l'oferta de projectes amb característiques diverses que apropin i posin en relació la comunitat del Tagamanent.

Per acabar, s'exposa de forma breu un tercer projecte el qual busca potenciar l'economia social i solidària, l'activitat del comerç i laboral de les persones residents al Tagamanent. Després que en aquests darrers anys sorgís un interès creixent de la ciutadania pel que fa a l'agricultura ecològica, l'Ajuntament de Tagamanent ha impulsat múltiples accions de promoció de productes de qualitat i de productes tradicionals a través del projecte del VEAMAT: viver d'empreses alimentàries dels municipis de l'Ajuntament del Tagamanent.

A causa de les diverses sol·licituds rebudes a l'Ajuntament provinents de veïnes que volen iniciar una nova activitat econòmica relacionada amb el sector alimentari a petita escala, s'ha impulsat un projecte integral de desenvolupament econòmic i d'economia solidària que engloba tres eixos fonamentals i primordials: horts socials, viver d'empreses agroalimentàries i banc d'aliments.

El viver d'empreses agroalimentàries, es configura com un espai multidisciplinari que permeti la gestió del banc d'aliments frescos, l'obtenció d'un registre sanitari local per petits productors i el foment del treball en xarxa entre persones productores i elaboradores. A més, en el viver es preveu que es facin sessions de formació, que sigui un espai de trobada, de dinamització de projectes conjunts, d'investigació i desenvolupament.

5.4. Pedagogia de l'espai

L'espai físic ha estat estudiat des d'una perspectiva pluridisciplinari. Són nombroses les ciències que han escrit entre les pàgines moltes al·lusions al tema de l'espai en relació amb el subjecte de referència: arquitectes, antropòlegs, geògrafs, ecòlegs, urbanistes, sociòlegs, filòsofs, psicòlegs, físics, pedagogs, etc.

Totes han aportat una gran quantitat de matisos, conceptes, processos, que han servit i serveixen per descriure, analitzar i interpretar les possibles relacions que s'estableixen entre l'espècie humana i allò que l'envolta, la realitat exterior, l'espai quotidià que l'acull. Conceptualment, s'han desplaçat dins d'un ampli ventall: extern-intern, objectiu-subjectiu, personal-impersonal, racional-passional, públic-privat, etc., segons l'angle de percepció i d'acció en què situen els seus plantejaments.

5.4.1. Diferents àmbits

Per esmentar algunes de les aportacions més característiques i que han incidit més en els plantejaments pedagògics, l'Antropologia ens presenta l'espai com aquest territori o lloc antropològic, concret i proper, amb què conviu la persona. Una concepció de l'espai que engloba tant l'àmbit natural com el cultural i social i que serveix com a principi de sentit per al subjecte que s'hi troba (Delgado, 1999). També, l'Ecologia, principalment l'ecologia humana, que proporciona una concepció sistèmica de l'espai, la disposició física del qual possibilita unes activitats i relacions socials o altres, adoptant un paper decisiu en el desenvolupament de les persones, principalment dels més petits (Campbell, 1996).

No menys influents en el panorama científic han estat les aportacions que han manifestat els psicòlegs. D'una banda, es pot esmentar, entre d'altres, la Psicologia del Desenvolupament, amb l'enfocament sociocultural de Vygotsky i la seva concepció de l'espai sociohistòric-cultural on es considera l'origen de la consciència humana, i l'enfocament epistemològic de Piaget, la hipòtesi central s'assenta en el fet que el creixement de qualsevol persona s'estableix a partir d'un equilibri entre els processos "assimilatius" (s'imposa el pensament del subjecte), i "acomodatives" (dirigeix l'acció l'espai), d'interacció del subjecte amb l'espai de referència (Piaget, 1985; Vygotsky, 1979). I, d'altra banda, la Psicologia Ambiental que atén, bàsicament, la manera com el subjecte percep, sent, descriu i, en definitiva, valora l'espai, aspectes propis de la psicologia social; un espai que és entès com a font d'informació per a les persones, i on conviuen una sèrie d'estimulacions que es produeixen a conseqüència de les transaccions que efectua l'espai amb el subjecte (Aragonès i Americ, 1998).

Des de l'àmbit Arquitectònic l'espai és concebut com el que facilita o inhibeix determinades funcions. Aquest espai que esdevé constantment transmetent valors, promovent identitats, possibilitant el desplegament tant d'emocions com de racionalitats. Una concepció que proporciona a la persona una interioritat amb sentit, sobretot amb un significat d'acolliment, ja que no és concebut només com aquell que permet l'adaptació de l'espècie humana sinó també com el que facilita a les persones ser més humanes (Muntañola, 2000).

Per la seva banda, el posicionament de la Geografia, principalment la geografia humana, pel que fa a l'espai també és molt suggerent. L'espai és un conjunt de sistemes, d'objectes i sistemes d'accions, a partir de les quals reconeixen una sèrie de categories analítiques internes susceptibles d'interpretació com són el paisatge, la configuració territorial, les delimitacions espacials, les xarxes, les tècniques, etc. Tot això des d'una perspectiva racional de l'espai, proposen una concepció de l'espai viscut, "És l'home qui revela la individualitat d'un territori modelant-lo per al seu ús" (Capel, 1981, pp. 332).⁵

Es mostren els plantejaments duts a terme des de l'anomenada Pedagogia Urbana, molt en la línia de l'anomenada Didàctica de la Geografia. Concep la ciutat, l'espai urbà, com un elenc d'espais dignes de ser considerats com a educatius: del concepte es passa a la realitat, la qual cosa genera una transformació del que és urbà cap a la ciutat carregada d'espais hàbils per a la pràctica educativa. Es tracta d'entendre i analitzar la relació que s'estableix entre l'educació i l'espai urbà des d'una doble perspectiva: d'una banda, referida a les necessitats urbanes capaces de ser cobertes per accions pedagògiques i, d'altra banda, incidint en necessitats educatives que la ciutat pot complir, bé com a mitjà didàctic, bé com a font de coneixement, bé com a agent educatiu.

L'Educació Ambiental, per la seva banda, des del moment en què va començar a tenir presència, ha estat concebuda al voltant de processos en què s'ha pretès aclarir conceptes, reconèixer valors i fomentar aptituds i actituds necessàries per comprendre les interrelacions entre el subjecte i el seu medi biofísic i sociocultural. Fins i tot arriba a concebre's l'educació com a experiència global que promou el diàleg i la

⁵ Capel, H. (1981). *Filosofía y ciencia en la Geografía contemporánea*. Barcanova.

comunicació entre l'home i el medi. Parla, doncs, d'una educació en, amb i des del medi ambient de cara a un desenvolupament sostenible de la societat (Caride i Meira, 2001).

Per la seva banda, la didàctica i l'organització educativa estudien l'espai des d'una perspectiva tant material com humana, ja que la disposició interna d'elements i ambient d'aprenentatge que mediatitza l'acció educativa. Assetjar els centres, col·locar les classes i utilitzar correctament els elements materials que tenim a l'aula, com a suport didàctic, són alguns dels temes que incideixen en la variable espacial des d'aquest camp de coneixement. Analitza, finalment, els factors espacials tant externs com interns, aportant solucions organitzatives per a un òptim aprofitament de l'espai (Domènech i Viñas, 1997).

Esmentar també, el valor que comença a tenir el variable espai dins dels anomenats espais virtuals de formació, principalment pel que fa a la fonamentació educativa d'aquests nous entorns d'aprenentatge. Hi ha un corrent de pensament que insisteix en el fet que les accions dutes a terme a través de les tecnologies, sobretot aquelles que es troben subjectes a la xarxa, són espacials i, per tant, tota experiència educativa que puguem tenir, d'acord amb aquests entorns, es pot explicar en termes d'espai, entès com a lloc social i cultural on hi ha relacions i comunicacions. "... Sembla evident que les xarxes informàtiques permeten la creació d'una sèrie d'espais socials nous on la gent es pot reunir i interactuar" (Smith i Kollock, 2003, pp. 20).⁶

Finalment, la Pedagogia Comunitària, a través del desenvolupament comunitari, té entre els seus elements d'anàlisi i intervenció el territori o espai on conviuen les comunitats a desenvolupar i consolidar. És a dir, juntament amb la població, els seus problemes, demandes, necessitats i interessos, i els recursos disponibles, el territori o espai de referència és considerat com entitat física i social, espai de convivència, on prenen cos les realitats: econòmiques, culturals, polítiques, educatives, etc., que en certa manera, influeixen i mediatitzen, però no determinen el model de vida d'una població concreta (Lucio-Villegas, 2001).

⁶ Smith, M y Kollock, P. (2003). *Comunidades en el ciberespacio*. UOC. <https://www.uoc.edu/dt/20417/20417.pdf>

5.4.2. La comunitat en els espais

S'ha de deixar constància del tractament que des de la pedagogia se li dona a l'espai en la relació amb el subjecte i els processos educatius.

Els plantejaments duts a terme des de l'anomenada pedagogia urbana, en línia amb l'anomenada didàctica de la geografia, concep la ciutat, l'espai urbà, com un índex d'espais dignes de ser considerats com a educatius: del concepte es passa a la realitat, la qual cosa genera una transformació del que és urbà cap a la ciutat carregada d'espais hàbils per a la pràctica educativa. Es tracta d'entendre i analitzar la relació que s'estableix entre l'educació i l'espai urbà des d'una doble perspectiva. D'una banda, enfocada a les necessitats urbanes capaces de ser cobertes per accions pedagògiques i, d'altra banda, incidint en necessitats educatives que la ciutat pot complir, bé com a mitjà didàctic, bé com a font de coneixement, bé com a agent educatiu.

Fins i tot arriba a concebre's l'educació com a experiència global que promou el diàleg i la comunicació entre les persones i el medi. Parla, doncs, d'una educació en, amb i des del medi ambient de cara a un desenvolupament sostenible de la societat (Caride i Meira, 2001). Si es parla de la pedagogia dels espais com a orientació educativa, ningú no posa en dubte la dificultat, o impossibilitat fins i tot, de concebre l'educació, qualsevol fet o fenomen educatiu, al marge de l'espai on queda compresa. Això apropa la necessitat que tenim en educació de concebre l'espai no només com l'àmbit en què succeeixen els processos sinó també el lloc o context on les persones es desenvolupen i es realitzen; raó per la qual no podem continuar pensant que els espais participen en el procés de configuració de les identitats de les persones sense revisar i reconstruir el potencial educatiu de què disposen. Així sorgeix la pedagogia dels espais com a orientació educativa (García i Muñoz, 2004).

Hi ha una línia de pensament i acció educativa que es fonamenta és el concepte d'interdependència: concepte de mútua pertinença entre tots dos. Aquest terme fa referència a la influència entre la persona i l'espai i la interrelació que s'estableix entre tots dos. La persona humana ja no és només concebuda com aquella que es desplega d'acord amb un procés d'autoreconeixement individual sinó, més aviat, com a procés que també s'exterioritza cap a fora i es construeix des de fora (Anderson i Carter, 1994).

El concepte d'interdependència es veu reforçat per la idea admesa que l'espècie humana és espacial i, en conseqüència, l'interrogant principal sobre l'espai és la condició de la persona (Zubiri, 1996). És a dir, si la persona humana és considerada un "ésser espacial", que necessita l'espai per al desenvolupament de totes les seves activitats. S'entén que els espais atorguen, en bona part, sentit i significat a les nostres relacions, comunicacions i passions. I és que els espais enforteixen actituds, poden arribar a provocar-ne d'altres, suporten debilitats i expliquen comportaments. Tenen, en fi, el privilegi de poder ser els protagonistes a la vida quotidiana de les persones.

Aquestes precisions generals al voltant de la pedagogia dels espais i els seus fonaments atorguen la possibilitat, alhora, de reorientar la pràctica educativa no només amb la utilització d'instruments didàctics i de plantejaments educatius individualitzats sinó, també, a partir de regularitats espacials, basant-se en el principi que no tot espai és vàlid per a tota mena d'accions. No s'ha de quedar simplement en l'exercici de contextualitzar les accions educatives, sinó que cal veure els mateixos espais com a oportunitats de millora de la pràctica educativa, ja que incorporen recursos, motivacions, models, en què el subjecte troba la identificació necessària per al desenvolupament. No es tracta d'entendre la pedagogia dels espais com una orientació determinista, sinó més aviat com una perspectiva educativa que es recolza en la funció possibilitador d'unes conductes o d'accions educatives.

Es planteja la necessària intervenció educativa via activació de les persones als seus espais de referència. Més enllà de formular programes educatius d'inserció social o cultural on no s'atén més que a la persona de forma individual o col·lectiva. És a dir, una concepció que ens permet comprendre els espais com a font de cohesió social, quan la particularitat d'un espai pot formar part de la identitat dels subjectes, d'unitat social i cultural, aglutinant diversitats i diferències sense necessitat que hi hagi distàncies. Una opció socioeducativa on apareix l'espai, com a referent d'un col·lectiu. És la manera d'aconseguir que els espais es converteixin en àmbits de trobada, oberts a la incorporació de gent i que les experiències vitals dels individus siguin enteses a conseqüència d'actituds compartides com a membres d'un grup.

6. Marc pràctic

6.1. Metodologia de recerca

Primerament, per tal de donar resposta als objectius plantejats d'aquesta recerca que tenen relació amb les experiències, les vivències i el benestar de les veïnes i veïns del Tagamanent, es va treballar des d'una metodologia d'investigació qualitativa, ja que la finalitat d'aquesta metodologia és interpretar l'opinió de les persones, les seves percepcions, sentiments, entre d'altres, dades que no es poden mesurar en xifres, sinó que es mesuren qualitativament. Així doncs, a través de les anotacions de les converses es va poder recollir informació a les veïnes del Tagamanent, participants de tallers, cursos i activitats del municipi, des d'on van exposar la seva vivència des d'un punt de vista singular i personal.

La recerca s'ha emmarcat dins d'un paradigma construccionista (Guba i Lincoln, 2002). Per tal d'identificar, comprendre i detectar processos de construcció i dinàmica relacional d'un lloc en concret, en aquest cas del Tagamanent. A més, s'ha analitzat la participació, les relacionals a través del diàleg i l'exposició dels pensaments i opinions de les persones participants. Per tant, és important comprendre la importància entre la relació de la recercadora i l'objecte recercat, tal com consideren Guba i Lincoln (2002), al fet que les descobertes no són "trobades", sinó "creades" en el mateix procés a través del diàleg entre investigador/a i investigat/da.

La investigació s'ha basat en la tècnica d'estudi de cas amb una finalitat, descriptiva, ja que s'ha centrat a analitzar i estudiar els projectes i accions de dinamització veïnal d'un municipi en concret, per tant, també és particularista, i ha sigut heurístic, en el sentit que la recerca ha fet referència a les accions desenvolupades per tal de treballar aquests aspectes i s'ha descobert aquelles possibles accions a desenvolupar, des de la demanda de les mateixes veïnes. (Pérez, 1994, citat per nsp-ie, 2022). Aquest estudi de recerca s'ha realitzat des d'un enfocament interpretatiu (Cepeda, 2006) perquè s'han recollit les percepcions i vivències de les persones involucrades en les accions de participació i dinamització veïnal. A més, l'anàlisi d'aquesta recerca s'ha desplegat des de la interpretació de les dades recollides de les persones veïnes del Tagamanent, per tal de conèixer la creació de xarxa entre elles, l'intercanvi de pensaments i idees amb relació a les dinàmiques desenvolupades en el municipi.

6.2. Mostra

L'anàlisi de continguts es presenta a partir de les dades obtingudes en l'estudi realitzat en la població de Tagamanent, concretament a nou persones entre elles participants, talleristes dels projectes proposats com accions del PAM⁷ i, a una regidora de l'Ajuntament del Tagamanent. Cal destacar que per la reformulació de la pregunta de recerca la mostra es va veure influïda, ja que va poder créixer i ampliar-se: no va quedar limitada ni acotada a unes característiques en concret.

Les participants de les diverses activitats que han col·laborat en les converses han sigut sis, d'aquestes només es troba una persona identificada en el gènere masculí, la resta s'identifiquen en gènere femení. La majoria de les participants actualment assisteixen al taller de llana, algunes també havien participat en la Xarxa de dones del Montseny i d'altres, han participat en el curs de fotografia. La freqüència en l'assistència dels tallers, activitats o cursos és variada i depèn de la disponibilitat i oferta de les activitats i també de l'interès de cadascuna. Algunes assisteixen als caps de setmana, d'altres al matí, o ve en dies concrets. Un fet que si és destacable és que com a mínim s'ha acomplert l'activitat durant un o dos anys seguits.

Les talleristes entrevistades han estat dues: del taller de llana i propulsora de la xarxa de dones del Montseny i la tallerista del curs de fotografia. Totes dues identificades en el gènere femení i en el cas d'una d'elles també ha sigut participant en altres projectes.

Per acabar, també ha format part de la mostra el contacte amb una professional de l'Ajuntament, la regidora de dinamització social de l'Ajuntament del Tagamanent, la qual va finalitzar la recollida de dades durant el mes de febrer, per tal de donar resposta a la investigació. Es va demanar poder parlar amb educadora social, però per la dificultat de poder coincidir i establir una conversa, ja que només va al municipi un cop al mes, em van orientar a parlar amb la regidora de dinamització social, perquè pel tractament que se li dona la investigació, van comentar que podria facilitar més informació la regidora, perquè porta més anys formant part de l'equip de l'Ajuntament, té coneixença dels projectes, el seu rol està centrat en la participació i dinamització social i és dinamitzadora en diverses activitats del municipi. A més, dur a terme un treball conjunt amb l'educadora social i les dues són coneixedores de tots els projectes i les accions de cohesió i participació social que s'estableixen al Tagamanent, per tant, es valora donar més importància a la trobada amb la regidora. A més, un punt a tenir

⁷ PAM: Pla d'Actuació Municipal

en compte per decidir la professional que formaria part de la mostra, va ser que la regidora és a la vegada veïna del Tagamanent i dinamitzadora. Així doncs, es conclou que pot aportar una mirada més completa i enriquidora. Cal destacar que de professió és també educadora social tot i exercir un càrrec a l'Ajuntament com a regidora.

Per a poder dur a terme la recollida de dades per aquesta investigació, es va donar importància a la relació, vincle o connexió entre la investigadora i les persones que podien formar part de la mostra. Els objectius eren poder analitzar i reflexionar sobre el sentit de la participació veïnal amb relació al benestar emocional, a la vida i a les relacions en el municipi, posant paraules a les seves experiències de participació a través del projecte impulsat per l'Ajuntament del Tagamanent. Per tant, era important poder recollir les dades creant un context còmode de confiança i informal.

Es va valorar la col·laboració d'unes participants d'un taller en el qual temps enrere jo també hi havia format part. Així doncs, la mostra es va centrar en les participants d'un taller concret, ja que ja hi havia l'existència d'un vincle previ. Amb la reformulació de la pregunta de recerca, es va ampliar la mostra i va ser a través d'aquestes antigues companyes de taller que van fer de nexes per ampliar els contactes i aportar més diversitat.

6.3. Instruments de recerca

Per tal d'investigar amb relació als objectius plantejats, s'ha utilitzat les següents eines pel procés de recollida, disseny, organització i buidatge de les dades obtingudes de les persones participants de la mostra d'aquest estudi.

6.3.1. Diari de camp

S'ha utilitzat com a instrument de recollida de les dades el diari de camp, el qual ha recollit idees, opinions, experiències, reflexions, etc.; de les converses i els diàlegs que es van crear mitjançant entrevistes obertes. Aquest diari de camp es va elaborar durant i després de les trobades amb les participants. L'elecció de recollida de dades a través de notes, expressions, frases, reflexions, idees... va ser donada per la intenció de voler usar el diari de camp com a mitjà per a l'obtenció de la informació, per tal de

copsar i compartir les vivències, experiències i reflexions de les participants en un context distès, còmode, de confiança i de socialització, per dos aspectes.

El primer, relacionat amb els objectius, per tal de compartir valoracions, opinions i reflexions, donant importància a la influència que ha aportat en l'àmbit personal a cada participant les accions establertes per a la participació, la cohesió veïnal i les relacions entre les veïnes del municipi del Tagamanent. El segon aspecte és per tal d'aportar les reflexions i les idees anotades, a finalitzar l'estructura i els temes d'interès del marc teòric. Aquest segon aspecte té relació amb el fet que a part d'anotar les dades de les converses, també es va utilitzar el diari de camp per organitzar la investigació de recerca, aportant conceptes i idees no només de la part pràctica sinó que també, de tota l'estructura del treball, de la seva creació i el seu desenvolupament. A través del diari de camp, esdevenia de forma fàcil identificar debilitats i poder planificar accions per dur a terme.

Tal com explica (Carbó et al., 2009)⁸ algunes de les funcions del diari de camp són:

Informativa-instrumental: el diari incorpora una sèrie d'informacions que ens permeten explorar, desenvolupar idees, establir relacions, explicitar sentiments i idees.

Reflexiva-formativa: mitjançant el procés de reflexió que s'incorpora amb l'escriptura, possibilita la presa de consciència i comprensió de diferents situacions en què està immers l'estudiant, promocionant d'aquesta manera l'aprenentatge autònom.

El diari de camp es va escriure a mà en una petita llibreta indicant el dia. Per aquesta raó, en ser un diari de camp manual i que a més, no s'hi anotaven únicament aspectes de la recerca, també s'hi han realitzat anotacions de la vida laboral, personal, social... que han mantingut una relació amb el tema d'investigació. Es va valorar que no es lliuraria en els annexos, pel punt personal que en certs apartats conté el diari de camp. Tot i això, sí que s'ha adjuntat als Annexos I i II la categorització i la triangulació de les notes extretes durant les converses.

6.3.2. Entrevista oberta

El segon instrument utilitzat per a la recollida de dades va ser l'elaboració i realització d'entrevistes obertes les quals es van adaptar segons els interessos i temes que

⁸ Diari de camp: característiques, per a què serveix, exemple. (2002). *Nsp-ie*. <https://ca1.nsp-ie.org/diario-de-2182>

anessin sorgint. A l'explicació de la recerca es parla sobretot de les converses, les quals van sorgir a través d'aquestes entrevistes que es van dissenyar de la següent manera: d'una banda, es va elaborar un guió com suport per a dinamitzar les trobades i, d'altra banda, les aportacions de les persones van quedar anotades de forma reflexiva al diari de camp, durant i posteriorment a les trobades.

Pel que fa les converses realitzades van ser disteses i presencials, que es van desenvolupar en el lloc que les participants escollien, oferint la màxima adaptació i flexibilitat a les seves necessitats per tal de trobar una zona coneguda i còmode per a elles. No es va contemplar fer-ho telemàticament, perquè pel sentit i coherència de les aportacions, es va valorar que no es podrien aconseguir sense una trobada cara a cara. De forma general, les converses van tenir durada d'hora i mitja i en algunes ocasions més de dues hores. En aquest horari es té en compte no només el temps dedicat a parlar sobre el projecte, sinó també, a la introducció de les persones, temes diversos que podien sorgir i, el comiat.

El guió de les entrevistes que es va utilitzar va ser diferent per a les participants i per a les talleristes. En el cas de la conversa amb la regidora de l'Ajuntament es va fer servir un guió amb una única pregunta. Aquests guions es van enfocar a obtenir informació que permetés donar resposta als objectius i a la pregunta de recerca plantejada (es troben redactats a l'Annex I, pàgina 61). Aquesta informació es va recollir de manera real i objectiva, al mateix temps que es va anar enriquint amb els comentaris personals tant de la investigadora com de les persones col·laboradores de la mostra.

6.4. Procediment

Quan es va començar a estructurar el treball de camp es va tenir en compte la intenció de recollir les dades a través d'un format obert, donant importància a la participació i sobretot a l'opinió i experiència de les persones participants en la recerca, portant aquestes dades a la reflexió i anàlisi. Per això, va ser important iniciar el contacte amb persones ja conegudes que podien ser possibles candidates per formar part de la mostra. Elles van ser la Laura i la Montse, dues participants d'un taller i la Laia, tallerista en el taller de llana. A part de realitzar una recollida de dades, també es va poder intercanviar punts de vista i opinions de la recerca que se'ls hi havia plantejat i explicat de forma conjunta. A més, aquestes persones amb qui s'havia establert una

relació anteriorment, també van poder ser un pont i nexa entre altres veïnes del Tagamanent, que més tard, van formar part de la mostra.

La recollida d'informació i de reflexions, es va portar a cap durant l'octubre del 2021 i febrer del 2022. Les primeres dades recollides al mes d'octubre a la Montse, Laura i Laia, van desembocar a una reformulació de la pregunta de recerca, procés que s'explica seguidament:

La pregunta de recerca de la investigació va ser reformulada al novembre, després de la recollida de dades a dues participants durant el mes d'octubre i de la seva anàlisi, juntament amb l'elaboració d'uns dels apartats del marc teòric que es troba a la pàgina 27 d'aquesta recerca.

A l'inici de la recerca es va plantejar la següent pregunta: Com ha influït en la vida de les veïnes del Tagamanent el projecte de participació comunitària?

A través d'aquesta pregunta inicial es volia investigar la influència que havia tingut un dels projectes proposats com a acció del PAM de l'Ajuntament del Tagamanent, per tal de promoure la dinamització veïnal al municipi. El sentit del treball, que anava acompanyat d'aquesta primera pregunta de recerca, tenia en compte investigar des de l'estudi d'un únic taller, respecte a l'excés d'informació va ser necessari acotar per la gran quantitat, diversificació de temes i característiques diverses que representava l'estudi i recerca de tots els projectes que es desenvolupen dins del marc de la participació.

Analitzant i reflexionant sobre les aportacions de les dues primeres converses per a la recollida de dades, es va detectar la necessitat de reformular la pregunta, ja que es va valorar que s'havia d'abordar una necessitat prèvia per donar resposta a la pregunta que s'estava plantejant. Les mateixes veïnes van verbalitzar aquesta necessitat durant les converses i també, es va tenir en compte que aquesta nova pregunta de recerca podria acabar influïnt i donant resposta a la pregunta plantejada inicialment.

Es va mantenir el sentit de la investigació, és a dir, no es van modificar els objectius plantejats a l'inici, però sí que la reformulació va significar un canvi en les característiques de la mostra, ja que únicament no havien de ser participants d'un taller en concret, sinó que es podia traslladar a altres veïnes del Tagamanent indiferentment de la seva participació en el pla d'actuació municipal.

La segona pregunta s'apropa a analitzar i investigar quines accions possibles es poden dur a terme des del municipi del Tagamanent per tal de continuar potenciant i promovent la dinamització veïnal, ja impulsada anteriorment a través de diversos projectes, estratègies i accions de participació comunitària. Aquesta reformulació va afegir un nou contingut en el marc teòric, que va ser la pedagogia de l'espai, ja que es posava de manifest la necessitat d'un espai físic per a les persones residents del Tagamanent. Per tant, es va considerar fer recerca dels conceptes i teories que aporta aquesta pedagogia.

Així doncs, un cop reformulada la pregunta de recerca, es va tenir en compte les característiques següents per a la mostra: persones participants d'altres projectes del Tagamanent, com també talleristes diverses i l'aportació d'una treballadora de l'Ajuntament del Tagamanent. A través dels contactes generats en la primera part de recollida de dades, es va arribar a altres veïns i veïnes.

La pregunta de recerca reformulada va ser la següent: Quines accions es poden dur a terme per tal de continuar treballant la participació i dinamització veïnal al Tagamanent?

Per posar-me en contacte amb les persones que van col·laborar, vaig utilitzar el número de mòbil que ja tenia d'algunes participants i els que em van facilitar les mateixes; el correu electrònic per a la treballadora de l'Ajuntament i les xarxes socials per una de les talleristes, la Sílvia. La comunicació i el contacte va poder ser fàcil i ràpid.

Per fer un tancament de la informació recollida, es volia realitzar un grup de discussió per tal de posar en comú i compartir les opinions i experiències que cada participant havia aportat. S'havia acordat de dur a terme en una sala de l'Ajuntament del Tagamanent, de forma presencial i totalment voluntària, fent-lo extens a totes aquelles persones residents del Tagamanent que els hi podia interessar assistir. Així doncs, es buscava oferir un espai de trobada i socialització del qual la majoria de participants en feien demanda.

Tot i això, no va ser possible, ja que el temps marcat era poder fer-ho entre el mes de gener i febrer, però, va coincidir amb la sisena onada de la Covid-19 i, per tant, no es va comptar amb prou temps per a poder fer-ne la recollida dels resultats i plasmar-ho des d'un punt més visual i pràctic. Es reitera el plantejament de no fer-ho

telemàticament, pel fet de buscar la simulació de crear un espai físic i que, per tant, no es volia suplir amb un espai telemàtic, des d'on les relacions es desenvolupen partint de nivells diferents i no es contemplava per exemple, en el tractament d'informació del marc teòric, com tampoc en el sentit donat a la recerca. Aleshores, a través de les converses amb les participants s'ha volgut reflexionar i compartir-les conjuntament, per tal d'abordar l'objectiu de donar veu als veïns i veïnes del Tagamanent. És a dir, amb el permís de cadascuna de les participants, durant les converses com a investigadora podia compartir o fer referència a comentaris, idees, opinions i experiències que les persones que formaven part de la mostra havien expressat. D'aquesta forma, podia compartir les opinions de les altres, donar veu i fer un retorn en sentit de comunitat. Per aquest fet, algunes de les converses, sobretot les que es van realitzar al principi, s'han realitzat en dos dies, per a poder permetre aquest intercanvi d'informació.

6.5. Aspectes ètics

Per a l'obtenció de les dades pràctiques es va tenir en compte diversos aspectes ètics que s'exposen a continuació:

Prèviament, a totes les persones participants se'ls hi va demanar de forma verbal i explícitament si volien participar i en el cas d'acceptar, se'ls hi va explicar la idea, els objectius de la recerca, el perquè de la demanda de la seva experiència i opinió i, com s'ha assegurat la confidencialitat de la informació en el desenvolupament del projecte.

Durant les trobades no s'ha enregistrat cap imatge, vídeo ni so que es pogués identificar a les participants o que pogués interferir en la finalitat de poder crear un ambient còmode, de confiança i relaxat amb les participants. Amb aquelles persones que ho han volgut, s'ha mantingut el seu nom i pel contrari, s'ha utilitzat un pseudònim escollit per a elles mateixes. Totes les participants, inclòs l'Ajuntament, se'ls hi ha ofert fer un retorn de la investigació. Les participants se'ls hi va notificar que la informació a usar no donava coneixement de dades personals, exceptuant el municipi de residència i el nom (de les participants que l'han mantingut).

El fet de no lliurar el diari de camp, rau en la qüestió que com a tipologia d'instrument d'investigació, s'ha fet servir la mateixa llibreta per a fer anotacions des de perspectives i àmbits diferents amb relació a la recerca. Així doncs, si s'hagués lliurat, moltes de les reflexions i notes haurien pres un format diferent i el resultat no hagués

sigut el mateix. A l'hora de plasmar per escrit les idees, reflexions i paraules de les participants, s'ha volgut tenir en compte el context informal i distès de la conversa, que s'apropés a la reflexió tant de la investigadora com de les participants i poder-ho compartir conjuntament i treballar les dades recollides *in-situ*, i amb el retorn de l'altra. Tot i això, sí que s'ha afegit als annexos, aquelles anotacions que s'han categoritzat i han servit per a la triangulació. Aquestes han set les més rellevants, procedents de les participants i alguna reflexió realitzada com a investigadora.

6.6. Categorització

A continuació, s'explica el procés de triangulació, realitzada amb la categorització de les dades recollides a les participants.

Tot i que els guions per a les converses amb les participants i les talleristes han sigut diferents, quan s'ha fet la triangulació s'ha donat més importància a les dades recollides (opinions i experiències) que no pas al tipus de rol o participació de les persones en els projectes. La recerca se centra a investigar els efectes, transformacions, experiències, febleses, interessos i millores que les veïnes i veïns del Tagamanent expressen donant la seva opinió amb relació als projectes per a la dinamització i cohesió veïnal del municipi. És per això que a la triangulació s'ha registrat comentaris rellevants aportats per les persones participants de la mostra d'aquest treball de recerca. Aquests comentaris s'han escrit en tercera persona del singular, no s'han citat textualment, sinó que han estat reproduïdes, ja que durant la recollida de dades ja es va fer seguint aquesta línia de treball.

Com que la recollida de dades s'ha realitzat a través del diari de camp, seguint un guió obert i dinàmic, que servia per introduir i guiar la conversa, la categorització s'ha realitzat de la següent forma: s'han elaborat quatre taules de triangulació que corresponen a quatre temàtiques de les quals s'ha recollit informació tant a les participants com a les talleristes. Seguidament, s'ha desglossat el tema en categories i subcategories. Finalment, s'hi ha registrat els apunts extrets durant les converses i s'ha relacionat amb els referents teòrics exposats en el marc teòric.

És important destacar que la conversa amb la regidora de l'Ajuntament no s'ha inclòs dins de la triangulació, encara que s'hagi tingut en compte en la categorització i en l'anàlisi, perquè s'ha valorat que les dades recollides en aquesta conversa en concret

han aportat una informació diferent, però essent important per tal de complementar aquesta recerca i posar en relació amb les altres dades recollides.

A continuació, es presenta l'anàlisi de les categories i subcategories segons els temes adjudicats per a cadascuna. És rellevant destacar, que essent una recerca qualitativa, aquest procés és flexible i obert, de tal manera que, encara que una categoria ja s'hagi conceptualitzat i tingui contingut que la representa, pot ser modificada per aixoplugar altres nous continguts que van sorgint durant l'anàlisi.

Tema 1: relació entre la participació comunitària i els projectes proposats i oferts del municipi del Tagamanent.

Participació: en aquesta categoria es defineix la participació comunitària en el municipi del Tagamanent, s'analitza a partir de l'experiència de les participants agrupada en tres subcategories.

- Tipus: dissenys i formes que pren la participació.
- Característiques: aquells aspectes més destacats que han recollit les participants i talleristes.
- Oportunitats: les oportunitats que generen els projectes en l'àmbit de comunitat: relacions socials i benestar, interessos educatius, econòmics i de sostenibilitat...

Objectiu: aquesta categoria fa referència als resultats concrets de les activitats i als resultats del projecte en el municipi.

- Aprenentatges: adquirir coneixements específics sobre la temàtica del taller i l'aprenentatge de la relació amb l'altre.
- Participació i cohesió: fomentar la interacció social entre les veïnes, amb la intenció de crear cohesió social que origini xarxes socials.

Motivació: aspectes que entusiasmen i influeixen a seguir i continuar assistint i format part del projecte.

Tema 2: les relacions que sorgeixen entre les participants dels grups

Relacions: agrupa les característiques de les relacions i allò que les crea

- Dins de l'activitat: s'explica que succeeix a escala relacional dins dels grups.

- Temes d'interès: punts en comú entre les veïnes que crea xarxa i cohesió social.

Tema 3: com esdevé la vida en el Tagamanent.

Febleses: mancances en el municipi del Tagamanent, se'n destaquen dues subcategories.

- Interacció social: les dinàmiques relacionals que es generen en el municipi.
- Disseny urbanístic i territori: el context i entorn que influeix en el dia a dia de les ciutadanes del Tagamanent.

Fortaleses: punts forts del municipi del Tagamanent, se'n destaca una subcategoria.

- Xarxa: sorgiment de la cohesió social entre els veïns i veïnes del municipi del Tagamanent

Aportacions: categoria que aporta les demandes que les veïnes i veïns realitzen amb relació a la dinàmica del seu municipi. Està formada per dues subcategories.

- Creació espai físic: aportació amb relació a la construcció o habilitació d'un espai
- Aposta figura professional: interès amb la professionalitat per tal de transformar les dinàmiques del municipi.

Tema 4: influència i relació entre el benestar emocional amb el fet de socialitzar.

Benestar: categoria enfocada a la salut mental, seguida per dues subcategories que la formen en l'àmbit social

- Individual: salut mental, emocional que aporten les activitats, tallers, en general, la participació al projecte.
- Col·lectiu: salut mental, emocional que se'n té cura i es potencia a través de la relació amb l'altra.

6.7. Anàlisi de dades

La següent anàlisi de dades es basa en la triangulació elaborada a partir de l'anterior categorització de les anotacions extretes de les converses amb les participants. Per tal de desenvolupar aquesta anàlisi s'ha ordenat a partir dels temes tractats en les converses i seguidament, s'ha relacionat les categories i subcategories que hi formen part juntament amb els referents teòrics citats al marc teòric i integrat anteriorment en la realització de la triangulació.

Abans de començar amb l'anàlisi s'ha valorat deixar contextualitzat breument el taller, curs i projecte on han assistit les persones que han format part de la mostra i que, per tant, les seves aportacions han servit per a l'anàlisi de dades. Cal destacar, que es va tenir en compte la major participació de persones d'un taller en concret el qual jo hi havia assistit durant dos anys i, per tant, va aportar una experiència personal i un coneixement que van conduir i decidir aquesta investigació de recerca. Aquest taller en concret és el de llana, el qual ha esdevingut el pont i la connexió entre la recerca i les persones participants, a més, ha facilitat el vincle i la relació amb les veïnes en general.

És un taller el qual manté una temporalitat de curs escolar, és a dir, des de setembre fins a juny, realitzant-se cada dimecres en una sala polivalent cedida per l'Ajuntament del Tagamanent. Aquest és un projecte que ja porta a cap la sisena edició, amb algunes dinàmiques diferents, fet que demostra l'interès a participar-hi i la influència que ha aportat en el marc de la dinamització veïnal. Aquest projecte consisteix en un taller de treball manual, creativitat i consciència de la natura i ruralitat, a través d'un material en concret, en aquest cas la llana.

El següent projecte des del qual es va extreure part de les dades, tant de participants com de la tallerista, va ser el curs de fotografia que es va fer durant un cap de setmana i ja porta tres edicions. Treballa la descoberta de l'entorn del Tagamanent des de l'art, en aquest cas visual, com és la fotografia d'espais i paisatges que conformen el Tagamanent i són singulars per a les participants del taller. Aquest curs és un exemple clar de temàtica relacionada amb l'entorn de les veïnes del Tagamanent, i oferint un espai per a poder plasmar la perspectiva, vivències, opinions... amb relació al context. Com el projecte de la llana, que dona valor al medi natural i rural, tema que és força destacat pel que fa al municipi del Tagamanent (es veu reflectit amb accions i línies de treball del PAM).

Finalment, destacar la participació en diverses activitats que es realitzen en la Xarxa de Dones del Montseny, projecte del qual es podria desenvolupar una investigació de recerca. Ha pogut ser un exemple diferent del format taller/curs que s'ha exposat anteriorment. Cal destacar que aquest projecte apropa a veïnes de municipis diversos del Montseny i, per tant, no acaba essent un treball de la cohesió i xarxa veïnal del Tagamanent, però potencia les dinàmiques de participació entre les veïnes.

Tema 1: relació entre la participació comunitària i els projectes proposats i oferts del municipi del Tagamanent.

En aquest tema s'ha tractat la participació des de l'anàlisi del tipus, les característiques i les oportunitats que l'han conformat. Per començar, s'ha buscat una participació, en aquest cas veïnal, a partir de diferents dimensions. Els que s'han exposat en aquesta recerca han sigut els següents: tallers com el de la llana, cursos com el de fotografia, activitats i projectes diversos, com per exemple, la creació de la Xarxa de Dones del Montseny o el projecte de l'obrador VEAMAT.

A través de diversos formats, s'han inclòs aquests projectes en les accions establertes pel PAM, per tal de treballar la participació entre les veïnes del municipi del Tagamanent. Tenint en compte la diversitat de característiques que s'han extret, també s'han pogut generar una diversificació àmplia de les oportunitats creades a través de la participació. Tal com recull Becerra (2011) el Projecte és un conjunt de recursos materials i humans, que es combinen per fer possible la realització d'una sèrie d'activitats, seguint una metodologia, en un temps i amb un cost determinat, amb la finalitat d'assolir uns resultats que permetin aconseguir un objectiu específic, amb què es canvia una realitat concreta, afegint: a demanda de les persones vinculades o participants.

Gaità (2003) indica que la participació porta un voler (presa de consciència dels ciutadans dels seus problemes), un saber (reconèixer les seves capacitats i comprometre's per transformar la realitat) i un poder (prendre decisions). D'aquesta manera, la comunitat passa a ser protagonista i propietària de la seva transformació, com a subjecte d'acció.

Aquesta cita reflecteix exactament el que ha succeït al municipi del Tagamanent. Les diverses característiques que s'han desenvolupat en els tallers, cursos i activitats proposades des del PAM, han creat una sèrie d'oportunitats tant a les persones veïnes com al projecte en si del municipi. Aspectes com la freqüència variada en què s'ofereixen les activitats, ha donat cabuda a beneficis com els que manifesten les participants de poder explorar altres activitats del Tagamanent, en diversos àmbits com el del turisme, sostenibilitat, activitat social i econòmic, entre d'altres. Un altre exemple podria ser el fet que les activitats o tallers persegueixen satisfer necessitats i interessos de les veïnes del Tagamanent, particularitat que transmet el privilegi d'haver pogut crear una connexió entre la comunitat del municipi i l'Ajuntament; clau per a poder treballar la participació en el municipi.

A part d'esdevenir oportunitats reals, aquestes característiques també han evocat a possibles beneficis dels tallers i cursos. Per exemple, quan s'identifica que la majoria de participants de les activitats solen ser les mateixes, fa reflexionar sobre la necessitat de fer arribar el projecte a altres veïns i veïnes del municipi. Ja sigui a través de la divulgació dels diversos projectes, com de l'aposta de la figura professional de l'educadora social.

Remeten a la conversa amb la regidora de dinamització social, la qual explica que a l'Ajuntament del Tagamanent hi va una educadora social un cop al mes, l'anàlisi i reflexió d'aquesta característica dels tallers esmentada anteriorment, dona peu a reivindicar aquesta figura professional, la qual pugui vincular persones diverses amb els diferents projectes a través de les seves línies de treball com detalla González et al. (2016):

- Orientació socioeducativa i assessorament.
- Mediació en situacions, contexts i persones, per facilitar la resolució de conflictes i promoure el benestar de la comunitat.
- Gestió de les relacions entre els seus integrants, amb el context i els agents externs.
- Coordinació de projectes i programes essent el nexa entre la comunitat i l'administració.
- Gestió de projectes i administració de recursos comunitaris i socials.

Per aquesta recerca es destaquen les següents accions mencionades com a possibles intervencions de l'educadora social. La primera seria la mediació, per promoure el benestar de la comunitat i la coordinació de projectes, per tal d'enfortir el nexa ja creat

entre comunitat i administració i la gestió de les relacions entre els seus integrants, amb el context i els agents externs, aspecte bàsic en el desenvolupament de projectes de dinamització municipal. Aquesta anàlisi entorn de la figura de l'educadora social, només és una petita pinzellada que sorgeix després de reflexionar sobre les oportunitats que crea la participació. Més endavant d'aquesta discussió es desplega una anàlisi més acurada sobre la figura professional de l'educadora social.

També s'ha categoritzat l'objectiu dels projectes: aprenentatges, la cohesió social i la participació. En aquests tres casos és interessant posar en rellevància com aquests tres conceptes estan relacionats entre ells, de manera que, a través de les aportacions i afirmacions de les participants i talleristes, queda palès que a través de la participació en les activitats es creen vincles i moments que potencien l'aprenentatge cap a la cohesió social. Així doncs, a part de treballar entorn de la socialització del Tagamanent, també es crea un espai de construcció de sabers no només sobre el tema tractat en el taller o curs, sinó que es pot parlar d'aprenentatges i de conscienciació cap a un àmbit de participació i dinamització veïnal.

És interessant una aportació d'una de les talleristes la qual fa referència al següent aspecte: "Es crea una dinàmica d'aprenentatges bidireccionals a on l'objectiu o la temàtica del taller acaba sent una excusa per trobar una estona de connexió amb l'entorn i amb les persones amb qui estàs compartint aquell espai." (Annex I, C8, pp. 71). Aquesta afirmació es connecta directament amb el que comenta Wolf (2002) quan indica que l'educació podria ajudar a transformar la societat per assolir un món millor i més just. Aleshores, aquest apunt posa consciència en la importància de l'aprenentatge i l'amplitud que abraça l'educació, ja que pot ser un saber que es transfereix entre persones, que es crea a través de les persones, que adopta formes diverses i convida a la transformació de les realitats.

Per acabar l'anàlisi d'aquest tema, s'ha tractat la motivació amb relació als projectes oferts. En aquest punt trobo interessant destacar la voluntarietat de participació, i la intenció de la majoria de les participants en poder passar un moment d'ajuda, de tranquil·litat i de poder estar en contacte amb el territori de forma artística, política, social, activa, creativa... en definitiva, oferir un espai on potenciar la singularitat de cada persona, però des d'una posició de col·lectivitat. A través d'aquesta reflexió aprofito per introduir el següent tema que analitza la necessitat de l'individu en ser i estar en un context social.

Tema 2: relació amb el grup.

En aquest tema s'ha analitzat les relacions pel que fa a dins dels tallers, cursos o activitats i als temes d'interès entre les participants. D'entrada, els tallers es realitzen en un entorn de comunitat, on es reuneixen no només per aprendre sobre punts en concret sinó, per realitzar accions conjuntes que pertanyin a un grup de persones (Romero i Muñoz, 2014).

En els tallers es crea un clima diferent del que es manifesta en el context del municipi, s'aconsegueix establir relació per un bé comú, com és establir una xarxa de suport. Kisnerman considera que viure en un espai geogràfic no és suficient perquè hi hagi comunitat, és imprescindible la interacció, la consciència de la possibilitat d'assolir la satisfacció d'alguna necessitat i de compartir una sèrie d'interessos comuns. Això és el que es busca al municipi del Tagamanent a través de les accions del PAM: la participació i dinamització veïnal que aporti cohesió i xarxa entre les veïnes.

Es pretén que a partir dels projectes desenvolupats es puguin generar xarxes socials que promoguin activitats socials que beneficiïn a la comunitat en general. Tal com planteja Subirats (2005) quan indica que l'èmfasi dels elements que s'estableixen per construir comunitat i cohesió social, aquests són: les xarxes socials, les xarxes de suport i la participació social.

Les relacions que s'estableixen en els tallers es caracteritzen per la pertinença i cohesió grupal, tant a dins dels tallers com fora d'ells. A través dels tallers, s'estableix una xarxa tal com afirmen les participants i les talleristes: "Relacions que s'inicien dins del taller, activitat o curs i que poden continuar construint-se en un altre espai i temps." (Annex I, C1, pp. 65-66); "Creació de vincles amb les veïnes, amb qui pots trobar punts en comú." (Annex I, C4, pp. 67-68); "Establir amistat, una xarxa de suport veïnal." (Annex I, C6, pp. 68-69). Així doncs, es pot establir una relació directa entre les dinàmiques de relació que s'estableixen en el municipi i promouen la transformació dels individus, societats i comunitats, per aconseguir una millora.

En l'anàlisi de les relacions en el grup, s'ha detectat com les temàtiques d'interès de les persones participants estan estretament lligades amb les relacions que es desenvolupen en els tallers. Per exemple, una de les aportacions d'una participant pel que fa a les relacions de les companyes del grup va ser la següent: "Socialització amb persones amb les mateixes aficions, gustos i interessos." (Annex I, C5, pp. 68).

Al mateix temps, una altra participant esmenta que “La xarxa relacional de les veïnes no sorgeix al carrer ni en el poble en si, sinó que l’has de buscar i construir en altres espais destinats a la trobada” (Annex I, C1, pp. 65-66). Entre altres interessos, com poder compartir moments vitals (criança i cura dels infants), interès amb relació a l’ofici artesà, en l’art i amb l’entorn i el medi natural, exposats també per part de les participants. Es destaca l’interès en la relació i la socialització de les veïnes i veïns participants de les diverses activitats.

Aquest aspecte fa reflexionar sobre el nivell de compromís i participació que les veïnes mantenen amb relació a la dinamització veïnal. Tanmateix, comporta pensar que des de l’Ajuntament s’han proposat projectes i estratègies tenint en compte les propostes i demandes de les veïnes del Tagamanent, ja que aquestes accions han ajudat a desenvolupar la participació en el municipi i s’ha pogut treballar un interès entre la població, com és el de la socialització i la relació comunitària.

Tornant amb l’aspecte dels interessos entre les participants, és important destacar que aquells aspectes més compartits entre les participants de la mostra, han sigut el fet de crear xarxa, amistat i suport entre les veïnes. Com es presenta en el marc teòric que s’ha dut a terme, la relació comunitària té certes característiques, les quals són plantejades per Ander-Egg (2003) i Cucco (2006) un grup social amb relacions i llaços comuns, que comparteix determinats interessos i participa d’alguns objectius o interessos comuns. Interacció social sostinguda, cooperació i participació social en un context determinat.

A través de la coneixença de l’experiència i la participació de les persones participants, i la recerca bibliogràfica de conceptes i teories sobre les dinàmiques de relació i les seves influències, un aspecte rellevant és la necessitat de relacionar-nos com a éssers humans, entre d’altres, per gaudir d’un benestar no només individual, sinó que també col·lectiu, social i emocional.

Tema 3: vida al Tagamanent.

Aquest tema s’ha analitzat a partir de la categoria de feblesa, on s’ha destacat la interacció social i el disseny urbanístic i de territori. Aquests dos aspectes formen part dels punts febles del municipi del Tagamanent i es volen resoldre a través dels diversos projectes destinats a la participació i dinamització veïnal.

Les interaccions socials són accions naturals que es realitzen entre els individus, sigui amb necessitats emocionals o espontànies per conèixer a l'altre (Mayorga, 2017), però al Tagamanent aquesta interacció és complicada i en diverses ocasions nul·la, com expliquen les participants de la recerca. Una raó la qual influeix majoritàriament, és el fet de ser un municipi amb gran extensió de terreny, però molt poc poblat. Aquest fet fa que les activitats siguin individuals i es requereixi poc treball comunitari. A més, l'entorn urbanístic del municipi no ha facilitat la interacció entre les veïnes per la distància i per la manca d'un nucli urbà entre d'altres.

Com afirma Diéguez (2000) la territorialitat influeix en les relacions que s'estableixen en la comunitat. El context, l'estructura i la funcionalitat de la comunitat a més de l'extensió, influeix en l'organització dels integrants d'una comunitat, per tant, determina les relacions que s'estableixen sobre la base de les necessitats i interessos.

Necessitats i interessos que no es cobreixen tal com exposen les veïnes del Tagamanent sobre la manca de serveis bàsics i la poca oferta de transport públic. A més, diverses persones destaquen la falta d'espais comuns, d'espais de socialització i d'oci, tant per infants, joves, adults, entre d'altres, els quals evoquen a no poder establir i construir vincles entre iguals o amb persones amb situacions semblants.

Aquestes febleses detectades en la investigació, han coincidit amb les línies de treball i d'intervenció dels projectes desplegats des del PAM. La pedagogia comunitària, a través del denominat desenvolupament comunitari, té entre els seus elements d'anàlisi i intervenció el territori o espai en el qual conviuen les comunitats a desenvolupar i consolidar diferents realitats (econòmiques, socials, polítiques, educatives, culturals) (Lucio-Villegas, 2001). Així doncs, seguidament es dona pas a l'anàlisi de les fortaleces, en aquest cas la xarxa veïnal la qual s'ha creat gràcies a la detecció de les febleses i a la implementació d'accions per a poder revocar-la.

Seguidament, també s'ha considerat les fortaleces, destacant la xarxa veïnal que des de fa alguns anys enrere el municipi del Tagamanent hi intervé a través d'accions concretes i projectes per crear-la i potenciar-la. Com s'ha analitzat en aquesta recerca, les participants dels tallers, cursos i activitats, han coincidit amb el benefici que aquest espai comú de trobada ha pogut possibilitar la proximitat de la vida personal amb la vida social. Posen èmfasi amb el fet de poder relacionar-te i socialitzar en el teu entorn més personal i directa, sense haver de desplaçar-se cap a un altre lloc. "La teva xarxa de relació sovint acaba sent fora del municipi." (Annex I, C1, pp. 65-66); "Tenint l'oportunitat de viure, relacionar-te, socialitzar-te, desenvolupar les teves aficions i

interessos, sense haver de desplaçar-te del teu lloc de residència. Poder decidir quina opció tries.” (Annex I, C5, pp. 68).

Amb la creació d'aquestes xarxes veïnals es reconeix la transformació holística que aquest moviment envolta, ja que involucra escoles, serveis, institucions, espais públics, associacions, entitats, persones individuals, entre d'altres, que coincideixen i comparteixen pensaments, valors i ideals que els ajuda a treballar de forma indirecta i directa per connectar els diversos agents de la comunitat amb àmplies iniciatives de millora amb la resta de veïnat. Duhar (2007) manifesta que les associacions de veïns juguen cada vegada un paper de lideratge, ja que a través de l'anàlisi crítica de la realitat que viuen, han aconseguit generar accions que promoguin el canvi esperat.

Les mateixes talleristes participants de la mostra, com per exemple la Laia explica que: “... els diversos tallers, formacions i activitats oferides, li han servit per a poder desenvolupar el seu projecte personal de creació a través de la llana, ha pogut difondre i apropar el seu treball a través de la pràctica directa amb el material durant les diverses activitats. Al mateix temps, ha pogut socialitzar-se i crear cohesió entre veïnes del mateix municipi, extrapolant aquestes relacions en el seu àmbit personal i de vegades, professional.” (Annex I, C7, pp. 69-70).

La importància de comptar amb una xarxa veïnal té influència en el benestar, ja que com exposa Moix (1980) els moviments veïnals busquen el benestar social. Com exposen les veïnes, aquests tallers ofereixen un espai de relació social i xarxa de suport. A més, han facilitat relacions que s'han anat construint pel seu compte, a escala més individual. Aquest fet, em permet introduir el següent punt sobre les aportacions, en concret la creació l'espai físic.

Tant l'Ajuntament com les mateixes veïnes són conscients de la importància de l'espai. Pel que fa a l'Ajuntament, en la conversa amb la regidora va afirmar la intenció d'habilitar un espai destinat a la trobada en format de Centre Cívic o Ludoteca. Pel que fa a les veïnes, plantegen la rellevància dels tallers per fomentar la cohesió, la socialització, dinamització, etc.; però, posen l'èmfasi a la importància de potenciar aquesta participació des d'un espai lliure, dedicat exclusivament a la trobada entre les persones. M'agrada destacar aquestes paraules de la Sílvia les quals ajuden a dibuixar la demanda del tipus d'espai que busquen: “... sense horaris: espontàniament.” (Annex I, C8, pp. 71). García i Muñoz (2004) plantegen la idea de

concebre l'espai no només com l'àmbit en què succeeixen els processos sinó també el lloc o context on les persones es desenvolupen i es realitzen.

Des de l'àmbit Arquitectònic l'espai és concebut com el que facilita o inhibeix determinades funcions. Aquest espai que esdevé constantment transmetent valors, promovent identitats, possibilitant el desplegament tant d'emocions com de racionalitats. Així doncs, poso en relació a tot aquest contingut amb l'última aportació: l'aposta per una figura professional amb relació a la dinamització en el Tagamanent.

Un concepte exposat en el marc teòric destaca la necessitat d'intervenció educativa via activació de les persones als seus espais de referència. Més enllà de formular programes educatius d'inserció social o cultural on no s'atén més que a la persona de forma individual o col·lectiva. És a dir, una concepció que ens permet comprendre els espais com a font de cohesió social, quan la particularitat d'un espai pot formar part de la identitat dels subjectes, d'unitat social i cultural, aglutinant diversitats i diferències sense necessitat que hi hagi distàncies.

Professionals de l'àmbit de l'educació social, són persones clau per treballar en aquest sentit potenciant i creant espais i contextos de relació entre les persones i la societat, per construir des de l'acompanyament de les professionals, una cohesió social que pugui beneficiar a la comunitat. Morata et al. (2029) expliquen que l'educació ha d'anar més enllà de l'escola, i ha de ser considerada des de diferents espais on conviuen les persones, i que, a més, cal considerar els temps d'oci i l'acció sociocultural.

És un municipi que manca d'agents socials, per la presència una vegada al mes de l'educador com declara la regidora de l'Ajuntament durant la conversa. Aquest fet genera que el projecte, encara que estigui ben enfocat, no aconsegueixi traspasar les parets dels tallers i únicament arriba a les mateixes persones com exposa la tallerista: "És cert que en la majoria d'activitats i tallers les persones participants solen ser les mateixes." (Annex I, C7, pp. 69-70), i que siguin poques les persones participants els que participin.

González i Serrate (2014) exposen les accions que pot dur a terme una educadora social. Seguidament, s'expliquen algunes d'elles i algunes s'analitzen directament a través de les aportacions fetes per les veïnes del Tagamanent:

- Promoure la socialització "Creació d'una figura professional que pugui dinamitzar espais socials." (Annex I, C5, 68).
- Establir canals de comunicació "... Interès a explorar activitats i serveis dirigits al turisme amb la finalitat de millorar i potenciar l'activitat social i l'economia del municipi del Tagamanent." (Annex I, C4, pp. 67-68).

- Promoure accions educatives per aconseguir el benestar individual i grupal de la comunitat.

En definitiva, l'educadora social és un agent de canvi i transformació que pot millorar la feina ja començada des del Tagamanent, sobretot, per a poder apropar a totes les persones veïnes del municipi a gaudir d'una xarxa veïnal que beneficia en molts aspectes, sobretot, en el benestar que tan vulnerable s'ha vist durant aquests temps de pandèmia.

Tema 4: Influència del benestar emocional amb el fet de socialitzar?

Aquest últim tema s'ha analitzat a partir del benestar aportat des d'un nivell individual i col·lectiu. Tant les participants com les talleristes, manifesten que l'assistència als tallers sovint pot ser com una forma de teràpia que aporta un benestar individual i al grup, ja que es relacionen, comparteixen, aprenent conjuntament, aspectes que dignifiquen a les persones.

Per una banda, s'observa que relacionen el benestar amb el fet de crear suport, xarxa, vincle i cohesió amb la resta de veïnes del Tagamanent. És a dir, no només identifiquen el benestar emocional amb el fet de socialitzar, sinó que hi donen importància al fet que sigui socialitzant amb la resta de veïnes del seu municipi: "Aporta benestar emocional en el sentit de poder trobar suport i confiança entre persones properes."; "... Millora la xarxa de suport que aporta més tranquil·litat i benestar." (Annex I, C4, pp. 67-68 i C6, pp. 68-69).

Segons Keyes (1997), el benestar social es compon per cinc dimensions: la contribució social, l'acceptació social, la integració social, el reciclatge social i la cohesió social. Així doncs, els diversos beneficis que els hi aporta la socialització a les veïnes del Tagamanent, ajuda a crear vincles en la comunitat i a determinar unes dinàmiques concretes que generen confiança i eviten l'aïllament social, aspecte força estès en el municipi del Tagamanent pel seu disseny urbanístic i de territori. Per tant, es pot establir una relació entre els moviments veïnals i la recerca del benestar social entre veïns i veïnes, les quals han estat una part important del teixit de les comunitats i han sigut líders de canvi als barris, centrant les seves energies per exemple, a la cura de la salut.

D'altra banda, es contempla que les dinàmiques de relació són un conjunt de vincles entre les persones a partir de contactes humans quotidians, que enriqueixen la

convivència entre elles. S'entenen com una conversa constant entre el subjecte, el món i l'altre. Per tant, tal com expliquen les participants, el fet que els tallers i activitats ajudin a fomentar el vincle entre les persones residents del municipi, mostra la necessitat de poder socialitzar i relacionar-se amb l'altre.

A part de la influència de les relacions en el benestar social, també s'analitza seguidament, la influència del benestar individual cap al confort compartit i col·lectiu. Es determina que la salut emocional es construeix a partir d'aquella satisfacció que comença en l'individu i acaba extrapolant-se a la comunitat. Com explica Majorga (2015) cada persona estableix un rol extern i individual. El primer té a veure amb l'autoestima, l'autoconcepte, l'autoimatge i l'autorealització, els quals s'extrapolen al món exterior.

Per tant, el fet de socialitzar no només ajuda a crear xarxes de suport, cohesió entre les persones, construir vincles... sinó que també, ajuda en el benestar emocional. A més, el fet de ser una dada compartida entre les diverses veïnes participants, també mostra com aquest benestar que comença en l'àmbit individual, un cop es traspassa en l'àmbit col·lectiu, fa desenvolupar unes sinergies recíproques. És a dir, en la recollida de dades s'observa que el fet de socialitzar aporti un benestar emocional és una fortalesa, ja que s'identifica diverses participants que ho comparteixen.

Així doncs, es pot concloure que quan el benestar individual és extrapolat a l'entorn, es crea un benestar col·lectiu. Com expliquen Durkheim i Dewey (2002) l'assoliment de benestar social, és allò que una persona aconsegueix fer, ser o estar i que és fonamental tant pel seu ésser individual com per la seva implicació amb la societat. Aportant, doncs, una influència en el seu entorn més directa i determinant unes dinàmiques de relació concretes amb l'altre i el món.

6.8. Resultats i discussió

Amb els resultats de l'anàlisi de dades, la investigació arriba a respondre a la pregunta de recerca argumentant la necessitat de les veïnes del Tagamanent a voler un espai físic de trobada i de socialització.

Les causes provenen de la dificultat a escala urbanística i de territori per la distància física que provoca un aïllament social entre elles i fa complexa la interacció. Tot i que ja fa temps que s'ha iniciat un projecte de participació i que ha permès millorar-la, també ha esdevingut un procés d'aprenentatge per a les persones en l'àmbit de projectes de participació comunitària i, per tant, empoderant a les veïnes a detectar aquells aspectes que poden ser beneficiosos per la seva socialització. És per això, que tot i que s'ofereixen espais de trobada a través de tallers i activitats, tenen la necessitat de comptar amb un espai únic i singular perquè s'esdevinguin altres formes de cohesió i socialització veïnal.

Així doncs, queda reflectit la característica dinàmica que tenen els projectes comunitaris. Aquest fet no demostra una feblesa en el projecte, sinó que pel contrari, mostra com d'assertiva ha sigut l'enfocament que s'ha donat en aquest projecte, oferint espais reals de participació i decisió i el més important, el sentiment generat entre les veïnes del Tagamanent amb relació a que elles formen part i construeixen el projecte a través de les seves aportacions.

També s'ha pogut donar resposta a l'objectiu general sobre les dinàmiques del projecte de participació i dinamització veïnal, fent palesa la vivència de benestar, que en concret en les activitats aporten a les participants i talleristes, perquè relacionen aquest benestar amb poder crear xarxa i cohesió entre elles. A més, les finalitats que persegueixen els tallers busquen aquesta interacció i socialització, més enllà dels aprenentatges més tècnics de cada curs en concret.

Pel que fa als propòsits específics, s'ha donat resposta a l'objectiu plantejat sobre la detecció d'aquelles característiques que condicionen i estableixen unes certes dinàmiques pel que fa a les relacions en el municipi del Tagamanent. S'ha reflexionat sobre l'espai dels tallers, dels cursos o les activitats, com el moment que potencia el vincle entre les veïnes i s'ha vist que no hi ha un espai en el municipi dedicat a la socialització o trobada per a les persones, factor que condiciona el desenvolupament de les relacions que si poden generar.

Així doncs, es pot concloure lligat amb el propòsit de la recerca sobre la relació entre el projecte i la creació de xarxa veïnal, que aquest projecte potencia les relacions entre les veïnes. Per aconseguir-ho és clau el fet de desenvolupar certes accions des del municipi per tal de crear aquesta pertinença de grup, en concret, construir un sentiment de comunitat. La part més avantatjosa és que no és una estratègia

impulsada únicament des de l'Ajuntament del municipi, sinó que es veu impulsada per a les demandes de les seves persones residents.

Per obtenir-ho és clau el fet de dur a terme certes accions des del municipi per tal de crear aquesta pertinença de grup, en concret, construir un sentiment de comunitat. La part més avantatjosa és que no és una estratègia impulsada únicament des de l'Ajuntament del municipi, sinó que es veu impulsada per a les demandes de les seves persones residents, les quals despleguen un llarg procés d'aprenentatge amb relació a la participació a través, de les seves experiències i vivències.

Tots aquests aspectes han sigut conseqüència de les característiques urbanes que conformen el municipi del Tagamanent. Per exemple, la manca d'un nucli urbà, la falta de serveis bàsics com escoles, un centre d'atenció primària; o manca de comerços i entitats, se suma a la complexa situació d'aïllament causada per la distància social entre les veïnes per factors físics com un riu o l'autovia que no permet l'apropament.

Sobre la finalitat de la figura de l'educadora social en la dinamització i participació veïnal, després de l'anàlisi exposada anteriorment, es pot valorar com aquesta figura professional, ja és existent en el municipi, però de forma esporàdica i poc freqüent. Justament, el moment actual que es troben del projecte, pot ser revitalitzant i refrescant el fet de comptar amb una professional la qual a través de les seves intervencions pugui arribar a altres veïnes i a altres formes de dinamització i cohesió. Es pot relacionar la necessitat de l'educadora social com a referent de l'espai físic de trobada social.

Finalment, l'objectiu que buscava oferir un espai d'intercanvi d'idees seguint el marc de participació i dinamització veïnal impulsat pel Tagamanent, no s'ha pogut resoldre del tot, ja que ha mancat el fet d'establir un espai físic per aquest intercanvi de pensaments i reflexions. Tot i això, les veïnes han pogut expressar les seves opinions, pensaments i idees les quals han quedat plasmades en la recerca en qüestió.

6.9. Limitacions i propostes de millora de la recerca

Per una banda, un dels objectius de la investigació s'ha vist modificat, ja que l'instrument utilitzat per poder extreure la informació necessària, que en aquest cas era un grup de discussió, no s'ha pogut portar a terme a causa de la dificultat i impossibilitat de fer una trobada entre les persones participants a causa de la situació

de la pandèmia de la Covid-19 durant els mesos de gener i febrer del 2022, dates previstes per a fer el grup de discussió. No es va contemplar l'opció de realitzar aquest grup de discussió en format telemàtic, per la finalitat que aquest perseguia.

Així doncs, soc conscient de la limitació en la part pràctica pel fet d'haver dut a terme únicament una recollida de dades, sense poder presentar un petit projecte pilot que podia abordar una de les necessitats detectades: l'espai físic de trobada entre veïnes del Tagamanent.

La mostra emprada pot veure's poc representativa tot i que s'ha dut a terme en una zona que compta amb pocs habitants i que, per tant, ha acabat representat el 26% de la població del Tagamanent. Tot i això, s'ha pogut explicar el panorama general pel que fa a la participació comunitària al Tagamanent i investigar amb relació a la dinamització i la cohesió veïnal. A més, s'ha assolit la intenció d'aquest treball final de grau: iniciar una investigació tot deixant pas a poder aprofundir-la en un futur.

D'altra banda, el fet de buscar una intervenció en un espai informal i de confiança, per tal d'establir una conversa on s'expressen les opinions i punts de vista de forma sincera, ha limitat la quantitat de la mostra, com també l'instrument de recollida de dades. Després de reflexionar-hi, continua sent un aspecte pendent a resoldre per a posteriors investigacions que cerquin una finalitat similar, és a dir, recollir dades objectives donant importància a la subjectivitat de les participants com també, de la investigadora.

Des d'una perspectiva de futur professional o acadèmica, analitzar més projectes del municipi i, per tant, donar cabuda a més veïnes per a poder formar part de la recerca, pot ser clau per tal d'iniciar un projecte com a part pràctica d'una nova investigació. Comptant amb un estudi previ sobre la situació de participació veïnal al Tagamanent (com ha pogut esdevenir aquesta recerca), es pot posar en marxa la investigació cap a una direcció més àmplia, tenint en compte les diverses necessitats detectades, com per exemple, la creació i habilitació o fins i tot, la dinamització d'un espai físic de trobada per a les veïnes del Tagamanent.

La recerca en qüestió ha sigut una primera experiència i soc conscient que a través de la pràctica realitzada, en aquest cas d'un TFG, he pogut desenvolupar un primer estudi el qual conté una sèrie de limitacions com el fet de no acabar sent conclouent. Tot i això, m'ha servit per assentar les bases i situar-me en l'àmbit d'investigació. Partint de la meua posició, a través d'aquest treball he pogut comprendre que aquest treball m'ha

servit com a punt de partida per a poder estructurar tots aquells conceptes mentals que sovint es fan difícils d'expressar.

7. Conclusions

Durant l'elaboració d'aquest treball he après de les dificultats i dels processos més amables que envolten la recerca. També he descobert i he pogut experimentar l'elaboració d'una recerca d'investigació. Finalitzo el treball amb la sensació de faltar desenvolupar alguna part més pràctica conjuntament amb les persones i projectes que han format part de la mostra d'aquest estudi.

Als inicis de l'organització i esquematització de la recerca, vaig tenir clar els objectius, la pregunta i fins i tot, els instruments que utilitzaria per a l'obtenció de dades. Tot i això, vaig estar encallada alguns mesos entorn del marc teòric i les paraules clau. Em va anar molt bé, poder iniciar la part pràctica juntament amb el marc teòric, perquè d'aquesta forma, la informació recollida em va ajudar a acabar de configurar el marc teòric.

Vaig estar combinant la redacció del treball amb la realització de les converses amb les persones participants. Aquest fet penso que em va donar vitalitat a la part escrita, com també, alguns coneixements previs durant la recollida de dades. Fer servir aquest procediment va ser clau per a poder reflexionar i tornar a plantejar de forma més adequada la pregunta de recerca.

Un dels aspectes que més m'ha sorprès d'aquesta investigació, ha sigut posar consciència en el dinamisme que prenen els projectes comunitaris. Vaig iniciar el treball amb la perspectiva de recollir la influència que aquest tenia sobre les vides de les veïnes, però pel meu interès aquest aspecte quedava a l'ombra, després de reconèixer tot el procés que s'havia desenvolupat, i que s'està desenvolupant en el municipi. Poder estudiar i tractar les diverses etapes per les quals passa un projecte com aquest em va semblar original i singular.

Per aquesta raó, plantejo continuar amb la recerca des d'un punt de vista més centrat en les demandes que formulen les veïnes avui dia. És a dir, després de contextualitzar

el moment en què es troba aquest projecte, poder investigar més a fons les futures línies d'acció que es poden plantejar amb les persones residents del Tagamanent.

El que m'emporto d'aquesta experiència, sens dubte, és la proximitat i el caliu com m'han acollit les veïnes del municipi, desplegant un espai perquè em sentís que per uns mesos jo també estava formant part d'aquestes dinàmiques i xarxes veïnals plenes de solidaritat, companyonia, ajuda, tendresa, art, natura i humor.

Aquesta recerca té diversos punts a destacar. Per exemple, la singularitat i originalitat de dur a terme la investigació relacionada amb projectes participatius en un municipi amb poc més de 300 habitants. Penso que la perspectiva que se li ha donat explicar un context concret a on entre d'altres, la naturalesa, l'art, la sostenibilitat, l'autogestió, són valors presents en el municipi i com a investigadora he pogut integrar, tot i que possiblement, no he sabut transmetre al treball escrit.

Un altre tema rellevant de la recerca, és el contingut sobre la pedagogia de l'espai, coneixement que m'ha obert un món nou d'aprenentatge sobre com des de l'educació social es pot intervenir i dissenyar plans i projectes des d'una perspectiva educativa en l'espai físic. Penso que ha donat creativitat a la recerca el fet de relacionar el procés de participació veïnal amb la importància de comptar amb un espai físic per continuar treballant i potenciant la dinamització i cohesió social.

Com a últim a considerar, m'ha agradat poder establir relacions properes amb les participants de la mostra, per dos aspectes. Per una banda, perquè relacionat amb la investigació penso que he pogut aportar reflexions, interessos, pensaments arrelats a la vida de les veïnes del Tagamanent, d'una forma amena i veraç. D'altra banda, perquè he sentit que realment estabíem uns espais de confiança reflexió conjunta sobre temes interessants i que ens preocupaven a les dues parts.

Amb tot això, puc concloure que aquest treball m'ha ensenyat la cara més amable de la investigació. He finalitzat la recerca amb un sentiment de satisfacció amb relació a l'experiència que m'ha aportat poder traspasar les dificultats i prejudicis que inicialment tenia amb relació a la investigació.

8. Bibliografia

- Albertín, P; Cabruja, T; Villar, E. (2009). El diari de camp com a material de reflexió i aprenentatge de l'alumne del pràcticum. *Educat: Revista de Psicopedagogia*, 1, 1-20.
- Alonso, G. (2013). Revisión del concepto de desarrollo local des de una perspectiva territorial. *Revista Líder*, 23, 9-28.
- Ajuntament de Tagamanent. Pla d'Actuació Municipal de Tagamanent 2019-2023. "PAM no publicat". Ajuntament de Tagamanent. (s.d.). Recuperat 9 setembre 2022, de <https://www.tagamanent.cat/>
- Ander-Egg, E. (2007). *Acción Municipal, desarrollo local y trabajo comunitario*. Universidad Bolivariana de Venezuela.
- Ander-Egg, E. (2003). *Metodología y práctica del desarrollo de la comunidad*. Lumen.
- Anderson, R. E.; Carter, I. (1994). *La conducta humana en el medio social. Enfoque sistémico de la sociedad*. (1ªed.) Gedisa.
- ANECA (2004). *Libro Blanco: Título de Grado en Pedagogía y Educación Social. Volumen 1*. Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA).
- Aragonés, J.; Aymerich, Mª. (1998). Aspectos conceptuales y metodológicos. Dins J. Aragonés, Mª. Aymerich. *Psicología Ambiental*, pp. 21-42, Pirámide.
- Azevedo, F. (1942). *Sociología de la educación: Introducción al estudio de los fenómenos pedagógicos y de sus relaciones con los demás fenómenos sociales*. FCE.
- Bagú, S. (1973). *Tiempo, realidad social y conocimiento*. Siglo XXI.
- Becerra, J. C. (2011). *La democracia se asienta en los Barrios: Modelos de ciudadanía en el movimiento vecinal. Un estudio de caso (1975-1983)*. "Resum no publicat", Universitat de Granada.
- Bonet, J. (2018). Apunt 10: Els paradigmes de la recerca. [Entrada blog]. WordPress. Recuperat 11 abril 2022, de <http://www.elfefege.eu/index.php/2018/05/08/apunt-10-els-paradigmes-de-recerca/>
- Campbell, B. (1996). *Ecología Humana*. Salvat.
- Capel, H. (1981). *Filosofía y ciencia en la Geografía contemporánea*. Barcanova.
- Caride, J. A.; Meira, P. A. (2001). *Educación Ambiental y desarrollo humano*. Ariel.
- Cepeda, C. (2006). La calidad en los métodos de investigación cualitativa: principios de aplicación práctica para estudios de casos. Cuadernos de Economía y Dirección de la Empresa, 29, pp. 057-082.

- Cucco, M. (2006). *Una propuesta de intervención sobre los malestares de la vida cotidiana: Del desatino social a la precariedad narcisista*. ATUEL.
- Cuesta, J. M. (s.d.). *El moviment veïnal i la seva capacitat de millorar les condicions de vida col·lectives d'un barri: el cas de Llefià (Badalona)*. Manuscrit no publicat, Centre d'estudis sobre les èpoques Franquista i Democràtica, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Delgado, M. (1999) *El animal público*. Anagrama.
- Dewey, J. (1991). Pedagogía Progresista. Dins J. Trilla (Coord.). *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI*, 15-39, Graó.
- Diari de camp: característiques, per a què serveix, exemple. (2002). *Nsp-ie*. <https://ca1.nsp-ie.org/diario-de-2182>
- Diéguez, J.A. (2000). *La intervención comunitaria. Experiencias y reflexiones*. Espacio.
- Doménech, J.; Viñas, J. (1997). *La organización del espacio y de tiempo en el centro educativo*. Graó.
- Doyal, L.; Gough, I. (1994). *Teoría de las necesidades humanas*. Icaria.
- Duhart, W. (2007). *A call to the village: Retooling public schools*. (1st ed.). Rowman & Littlefield Education.
- Durkheim, E. (2002) *La educación moral*. Morata.
- Estudi de cas: característiques, objectiu i metodologies. (2022). *Nsp-ie*. <https://ca1.nsp-ie.org/estudio-de-caso-2832>
- Freire, P. (2015). *La educación como práctica de la libertad*. (ed. rev.). Siglo XXI.
- Gaitán, L. (2003). *Ciudadanía, participación y trabajo social*. Ponència presentada a la inauguració del curs 2003/2004 EUTS, Murcia, Espanya.
- García, A; Muñoz, J.M. (2004). Pedagogía de los espacios: Esbozo de un Horizonte educativo para el siglo XXI. *Revista española de pedagogía*, 228, 257-278.
- González, I. (1993). Socialización: Un proceso interactivo. *Cuadernos de Realidades Sociales*, 41-42, 227-246.
- González, M., Olmos, S., Serrate, S. (2016). Análisis de la práctica profesional del educador social en centros de educación secundaria. *Pedagogía social: Revista Interuniversitaria*, 28, 229-243. Doi: 10.7179/PSRI_2106.28.17

- Guba, E.; Lincoln, Y. (2002). *Paradigmas en competencia en la investigación cualitativa*. Academia.
- Hernández, M.; Chamseddine, M. (2013). Escuela, inmigración y la figura del educador social. *RES: Revista de Educación Social*, 16, 1-21.
- Keyes, C. (1997). Social well-being. *Social Psychology Quarterly*, 61, 121-140.
- Kisnerman, N. (1998). *Pensar el Trabajo Social: Una introducción des del construccionismo*. Edward. https://www.fhyce.edu.py/wp-content/uploads/2020/08/Pensar_el_Trabajo_social.pdf
- Llena, A. (2018). Trabajo social y pedagogía social en el contexto europeo: ¿Converger o cooperar? Reflexiones desde la pedagogía social. *RES: Revista de Educación Social*, 26, 15-33.
- Lucio-Villegas, E. (2001). *Espacios para el desarrollo local*. PPU.
- Martín F.; Martín, A.; Otoño, J. (2018). El proceso colaborativo entre profesionales de la educación social y del trabajo social: El acompañamiento técnico para la definición de un servicio de intervención socioeducativa de ámbito local. *RES: Revista de Educación Social*, 26, 112-29.
- Mayorga, J. (2015). *El análisis existencial de la vida cotidiana a través de las artes expresivas en contexto*. Fragment no publicat. Centro Colombiano de Análisis Existencial y Artes Expresivas, Universidad de Colombia.
- Moix, M. (1980). *Bienestar social: mito o realidad?* Almena.
- Morata, T.; Palasí, E.; Marzo, M.; Pulido, M. Á. (2019). Estàndards de qualitat de cohesió social en els territoris en el marc de les organitzacions de lleure educatiu i acció sociocultural: Educació Social. *Revistes Catalanes amb Accés Obert*, 73, 41-61.
- Moss, P.; Petrie, P. (2019). Education and social pedagogy: What relationship?. *London Review of Education*, 17(3), 393–405. <https://www.scienceopen.com/document/read?vid=4a5086ba-c62c-488e-9565-7100e7cc1f06>
- Muntañola, J. (2000). *Topogénesis: Fundamentos de una nueva Arquitectura*. UPC.
- Navarro, M. (2021). Neighbourhood networks of support and coping strategies in impoverished families in Barcelona during the pandemic. *Gazeta de Antropologia*, 37(1), <https://doi.org/10.30827/Digibug.69640>
- Novel, G. y Sabater, P. (2000). Familia y formas familiares. Dins Novel et al., *Enfermería psicosocial y salud mental*, (pp.69-80), Elsevier.

- Ortega, J. (2005). Pedagogía social y pedagogía escolar: La educación social en la escuela. *Revista de Educación*, 336, 111-127.
- Piaget, J. (1985). *La construcción de lo real en el niño*. Crítica.
- Pla d'Igualtat de Gènere y Desenvolupament Rural Sostenible de la Reserva de la Biosfera del Montseny. (s.d.). Pla d'Igualtat no publicat, Tagamanent, Barcelona.
- Quintana, J. (1994). Trabajo Social y Pedagogía Social: Relaciones entre sus campos y competencias profesionales. *Revista Interuniversitaria de Pedagogía Social*, 9, 173-183.
- Romero, M.I.; Muñoz, M.R. (2014). Comunidad y desarrollo comunitario: Aspectos teóricos y metodológicos. *Estudios del Desarrollo Social*, 2(2), 77-89.
- Sixto-Costoya, A.; Olivar A. (2018). Educación social y trabajo social en adicciones: Recuperar el territorio colaborando. *RES: Revista de Educación Social*, 26, 141-58.
- Smith, M y Kollock, P. (2003). *Comunidades en el ciberespacio*. UOC. <https://www.uoc.edu/dt/20417/20417.pdf>
- Stenseng, F.; Belsky, J.; Skalicka, V.; Whichstrom, L. (2014). Social exclusion predicts impaired self-regulation: a 2-year longitudinal panel study including the transition from preschool to school. *Journal of Personality*, 83(2). Doi.org/10.1111/japy.12096
- Sorj, B.; Martucelli, D. (2008). *Desafío Latinoamericano: Cohesión social y democracia*. Resum del llibre, Instituto FHC.
- Subirats J. (2001). Educació i comunitat: La comunitat local i futur. *Temps d'educació*, 26, 181-200.
- Subirats, J. (2005). *Análisis de los factores de exclusión social*. BBVA.
- Janer, À.; Úcar, X. (2020). Un análisis comparativo internacional sobre la práctica profesional de la pedagogía social. *Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 76, 83-108.
- Úcar, X. (2020). Social pedagogy and socio-educational work with young people. Dins X. Úcar; P. Soler; A. Planas. (Eds.). *Working with young people: A social pedagogy perspective from Europe and Latin America*, pp. 13-32, Oxford University Press.
- Vasiliki, K. (2011). The Relation of Education to Social Cohesion. *Social Cohesion and Development*, 6(1), 37-50.
- Vega, A. (2013). La educación social en la escuela: Complemento imprescindible. *RES: Revista de Educación Social*, 16, 1-14.
- Vygotsky, L. (1979). *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores*. Crítica.

- Wolf, A. (2002). *Does Education Matter? Myths about Education and Economic Growth*. Penguins Books.
- Zubiri, X. (1996). *Espacio, tiempo, materia*. (ed. rev.). Alianza.
- (2022). *Idescat*. Institut d'Estadística de Catalunya. Recuperat 11 novembre 2022, de <https://www.idescat.cat/>

ANNEXOS

Annex I. Categorització

Llegenda:

- PR: demanda de cada participant per millorar i potenciar la participació en el municipi

- Aportacions de la investigadora

Guió per les participants:

- 1. Tallers, activitats, cursos que n'hagis participat**
- 2. Relació amb companyes de grup**
- 3. Algun canvi en l'àmbit de participació veïnal?**
- 4. Vida al Tagamanent**
- 5. Relaciones el benestar emocional amb el fet de socialitzar?**

C1: Conversa participant Laura

Dia: 15 d'octubre 2021 i 22 de febrer del 2022

Lloc: Bar Plaça d'Aiguafreda

Participant en diversos projectes del Tagamanent des de fa quatre anys.

Havia assistit a la: xarxa dones del Montseny i continua participant en el taller de llana.

Sovint s'apunta activitats i cursos oferts als caps de setmana.

Relacionar-se, sentir benestar durant l'espai que ofereix el taller/activitat.

Col·laboració, companyia, ajuda, guia... Cuidar-se portant esmorzar entre d'altres.
Naturalitat, punt de trobada, no obligatorietat.

Mares, àvies, moment vital: criança de la mainada, espai de relació. Han sorgit activitats, cohesió entre elles fora de l'espai de participació (pel seu compte).

El municipi no ofereix aquestes oportunitats, s'ha de crear, l'espai físic aporta poder desenvolupar vincles, relacions i espais de trobada.

La vida al Tagamanent és força solitària, a causa de la distància física entre les veïnes. No hi ha nucli urbà, ni zones comunes. La teva xarxa de relació sovint acaba sent fora del municipi.

Demanda espai físic per les veïnes i els veïns del Tagamanent.

C2: Conversa participant Montse

Dia: 22 d'octubre del 2021 i 10 de febrer del 2022

Lloc: Parc del Tagamanent

Participant des de fa tres anys a diversos projectes.

Havia assistit a la xarxa dones del Montseny. Continua participant en el taller de llana. Assisteix altres cursos i activitats esporàdiques.

Espai individual i col·lectiu, de relació, cohesió, aprenentatge, teràpia, descoberta... ajuda personal i al mateix temps col·lectiva, possibilitats de xarxa dins del municipi.

Espai que potencia les singularitats de cada persona, originalitat, l'ofici artesanal, l'art, creació, connectat amb la naturalesa. Relació amb el context i l'entorn.

Es comparteixen interessos. Habilitació espai físic de trobada, destinat per a promoure participació i cohesió entre veïnes del Tagamanent i en general, per totes aquelles persones interessades a formar part i participar en i de les activitats, tallers, trobades i espais.

Des d'una perspectiva de participació veïnal falta, carència de la participació de la figura masculina i d'edats diverses, com joves i infants.

Demanda espai físic per les veïnes i els veïns del Tagamanent.

Reformulació de la Pregunta de Recerca després d'aquestes dues entrevistes

C3: Conversa participant Carme

Dia: 2 de desembre del 2022

Lloc: Parc d'Aiguafreda

Participa des de fa tres anys al taller de llana.

El taller aporta activitat, motivació, conversa, relació i aprenentatge. Sentiment de pertinença grup que crees i construeixes sabers, moments, relacions. Es comparteixen interessos.

PR: Matins i caps de setmana oferta de diverses activitats, tallers. Carència tardes, espai de socialització i lleure, sobretot pels infants i persones cuidadores. Necessitat vehicle privat per a poder fer activitats fora del municipi.

Conciliació familiar. Influència de la situació de cura de la mainada en la majoria de veïnes que participen en activitats.

C4: Conversa participant Enric

Dia: 16 de desembre del 2021

Lloc: Bar d'Aiguafreda

Participa des de fa dos anys al taller de fotografia entre altres activitats esporàdiques.

Relació amb el territori, entorn i natura. Socialització amb persones que comparteixen la mateixa relació que tu amb l'entorn. Punts en comú. Compartir aprenentatge, satisfer curiositats, interessos, aficions amb les altres participants. Facilitador de creació de vincle entre veïnes del municipi.

Aporta benestar emocional en el sentit de poder trobar suport i confiança entre persones properes a tu.

La vida a Tagamanent ho relaciona amb tranquil·litat i natura, que justifica la carència de serveis. D'altra banda, poder vincular-se i fer xarxa entre veïnes s'hauria de possibilitar. Poder fer activitats al teu municipi, conèixer veïnes, crear relació-xarxa a través d'un espai físic, una zona comuna, de trobada.

PR: Habilitar un espai, proper, comunicat, de fàcil accés per a totes les veïnes del Tagamanent. Explorar activitats i serveis adreçats al turisme per tal de millorar i potenciar l'activitat social i econòmica del municipi del Tagamanent.

C5: Conversa participant Idèlia

Dia: 17 de desembre del 2021

Lloc: espai verd a prop de l'Ajuntament del Tagamanent

Participa des de fa tres anys al taller de llana i de fotografia. Sovint ajuda col·laborant muntant i desmuntant en activitats enfocades a l'oci.

El taller és un espai personal, on compartir una bona estona. Espai de descoberta d'habilitats, ajuda i motivació entre les participants. Sentir-se capaç de crear, sense importar el resultat. Benestar, alegria, espai de sanació. Fer xarxa entre les veïnes del Tagamanent, compartir interessos, gustos i fins i tot, preocupacions. Conèixer i vincular-se amb altres veïnes del Tagamanent i altres projectes que es duen a terme al municipi.

Aquests tallers i activitats fan possible apropar la teva vida personal a una vida social. Pots extrapolar aquells interessos més personals i compartir-los amb altres persones properes a tu. Tenint l'oportunitat de viure, relacionar-te, socialitzar-te, desenvolupar les teves aficions i interessos, sense haver de desplaçar-te del teu lloc de residència. Poder decidir quina opció tries.

PR: espai comú de socialització, dinamitzat per professionals que puguin ser el pont amb l'Ajuntament del Tagamanent.

Apareix figura professional de l'àmbit comunitari: educadora social.

C6: Conversa participant Miriam

Dia: 25 de novembre del 2021 i 15 de febrer del 2022

Lloc: espai verd a prop de l'Ajuntament del Tagamanent

Fa dos anys que participa en el taller de llana.

Descoberta de l'art a través de la llana. Lligat estretament amb la natura. Espai de creació però també de relació. Espai segur, de confiança. Un moment per a poder compartir una bona estona.

Socialització entre veïnes del Tagamanent, que és complexa a causa de les distàncies físiques de les llars i a la mancança d'espais comuns. Millora en la xarxa de suport, tranquil·litat i benestar

PR: Promoure la participació a través d'una zona comuna, des d'on es pugui crear i decidir activitats i accions per tal de donar vida veïnal al municipi del Tagamanent.

Espai de trobada veïnal.

Guió per les talleristes:

1. Relació activitat/taller amb el projecte comunitari:

- nivell de participació
- influència personal

2. Relació amb les participants

3. Influència en el benestar emocional?

C7: Conversa tallerista Laia

Dia: 30 de novembre del 2021 i 20 de febrer del 2022

Lloc: Casa seva (Masia del Tagamanent)

Fa vuit anys que realitza diversos tallers, activitats i cursos en el municipi del Tagamanent. A més de ser participant en d'altres.

La relació amb les participants és més aviat horitzontal. Aprenen conjuntament, es cuiden, es donen suport, un espai per relacionar i socialització. Comparteixen un moment no només de creació, sinó també de cohesió i de confiança. Es crea una zona de confort.

Tot això, influeix i desemboca a un benestar emocional, no només en el moment de l'activitat, sinó també, més enllà del taller, perquè coneixen i es relacionen amb persones que són veïnes del seu entorn. Aleshores, això facilita una entesa, una abraçada als interessos i preferències de cada una d'elles. Aporta una xarxa relacional que en el cas de les veïnes del Tagamanent és molt important de poder construir-ho, ja que pel contrari, aquest municipi evoca a la distància, a la independència i a vegades, a la soledat i aïllament.

Els últims tallers, activitats i cursos que ha realitzat van en direcció al PAM impulsat per l'Ajuntament del Tagamanent, el qual busca entre d'altres, potenciar la participació i dinamització.

És cert que en la majoria d'activitats i tallers les persones participants solen ser les mateixes. Tot i que la continuïtat és considerable i solen ser-hi durant anys. Les diverses activitats també estan obertes encara que amb poca divulgació (ja que l'interès és centrat en què puguin assistir veïns i veïnes del Tagamanent) a veïnes d'altres municipis, i la realitat és que com a mínim participa una persona d'alguna altra població.

En el cas de la Laia, els diversos tallers, formacions i activitats oferides, li han servit per a poder desenvolupar el seu projecte personal de creació a través de la llana, ha pogut difondre i apropar el seu treball a través de la pràctica directa amb el material durant les diverses activitats. Al mateix temps, ha pogut socialitzar-se i crear cohesió entre veïnes del mateix municipi, extrapolant aquestes relacions en el seu àmbit personal i de vegades, professional. Destaca el suport i la xarxa relacional que ha pogut esdevenir, amb el fet de compartir una situació semblant amb les altres veïnes del Tagamanent, com el fet de coincidir en etapes vitals com la criança dels infants, projectes professionals i d'altres personals.

PR: Demanda d'espais destinats a la socialització com parcs, un centre cívic. Un espai diferenciat i únic per a crear relació i xarxa.

C8: Conversa tallerista Sílvia

Dia: 20 de gener del 2022

Lloc: Sala Ajuntament del Tagamanent

Fa quatre anys que està desenvolupant projectes, activitats i formacions en el municipi del Tagamanent. Les seves activitats tenen una durada més curta, solen ser de mes o mes i mig, de dia o de caps de setmana.

S'inicia quan comença a prendre forma les accions estratègiques del PAM entorn de la dinamització i participació. Residència fixa al Tagamanent, però viatja sovint per feina.

En l'àmbit de participació amb el municipi, la seva situació professional li permet oferir espais i recursos per a la participació de les veïnes, però actualment no pot dur a terme projectes de llarga durada ni tampoc comprometre's més amb el municipi.

Lligat amb la influència en l'àmbit personal, tot i passar temps fora del Tagamanent, el fet de desplegar diverses activitats i que sorgeixin des de l'Ajuntament, per una part li facilita la coneixença de persones veïnes amb qui comparteix gustos i aficions (en aquest cas concret la fotografia) i pot crear una certa connexió amb el municipi a través de l'Ajuntament, ja que en aquest cas parlem d'un ajuntament petit on la comunicació és propera.

Les relacions amb les participants és distesa, còmode, de confiança i confort. Es crea una dinàmica d'aprenentatges bidireccionals, on l'objectiu o la temàtica del taller acaba sent una excusa per trobar una estona de connexió amb l'entorn i amb les persones amb qui estàs compartint aquell espai. Observa com entre les participants sovint es creen vincles més enllà de l'activitat, ja que comparteixen residència a un municipi on la xarxa relacional de les veïnes no sorgeix al carrer ni en el poble en si, sinó que l'has de buscar i construir en altres espais destinats a la trobada amb altres persones, per la mancança d'espais comuns.

PR: un espai de trobada per a les veïnes, on poder socialitzar i compartir estones, sense horari, de forma espontània. Per potenciar el fet de poder fer vida al poble, poder tenir l'opció de decidir si quedar-te o desplaçar-te pensant en l'oci més bàsic com és la relació entre persones.

Sense guió:

Aquesta conversa no s'ha utilitzat en la triangulació

C9: Conversa Regidora de dinamització social de l'Ajuntament del Tagamanent

Dia: 25 de novembre del 2021

Lloc: Ajuntament del Tagamanent

Explica la intenció d'habilitar un espai com a centre cívic o ludoteca per a les veïnes del Tagamanent. També comenta com va ser la culminació del document sobre el pla d'actuació municipal (PAM) i, sobre la figura professional de l'educadora social, lligada amb les accions com projectes, activitats, tallers i xerrades, entre d'altres, que es porten a terme al Tagamanent.

Des de l'Ajuntament són conscients que, per activar i potenciar la dinamització i participació veïnal, donades les característiques urbanístiques i del terreny del municipi és important i de necessitat crear i habilitar un espai físic de trobada. Amb el projecte de Viver s'havia intentat trobar aquest espai de trobada, però en ser un espai molt concret per l'elaboració de menjar per a la compravenda de productes, no va satisfer la necessitat de totes les veïnes del Tagamanent que demanaven un espai de trobada i socialització. Tot i això, des de l'Ajuntament també saben que tant el projecte del Viver com el pla d'igualtat de gènere i desenvolupament rural sostenible de la reserva de la biosfera del Montseny, impulsats i creats a partir dels interessos de la ciutadania del Tagamanent, han esdevingut uns projectes que han servit per a iniciar un treball i un procés de participació comunitària que continua construint-se avui dia al Tagamanent.

Així doncs, el resultat del PAM és fruit d'unes accions de participació ciutadana que es comencen l'any 2006 des de l'Ajuntament del Tagamanent per tal de fer partícips a la comunitat de veïnes del municipi en les decisions que l'afecten. Durant aquest temps s'estableixen diverses línies d'intervenció fins a arribar a la creació d'una regidoria específica de participació ciutadana.

Actualment, des de l'Administració del municipi del Tagamanent s'han recollit les demandes de les veïnes del municipi sobre la necessitat de la creació d'un espai físic per a la trobada social. L'espai destinat és un antic club de tennis amb una gran

infraestructura per poder desenvolupar tota mena d'activitats tant exteriors com interiors. Un espai amb la intenció de ser dinamitzat per professionals i la mateixa comunitat del municipi.

Totes aquestes accions fan possible donar veu i participació real a totes aquelles persones residents, fent-les partíceps del projecte perquè aquest quedi en les seves vides i no en la vida de l'Ajuntament, ja que el poble es crea gràcies a les veïnes i veïns que ho activen i són actives en el mateix municipi, dins de les possibilitats que el territori i l'entorn ofereixen. Amb diàleg i relació entre veïnes i administració és possible un canvi i una transformació acordada i entesa entre les parts participants.

Des de fa pocs anys està present la figura de l'educadora social una vegada al mes (últim dijous de mes) que, juntament amb la regidora de dinamització social, casen totes les activitats, formacions i tallers de tot l'any en el municipi, desenvolupen i elaboren projectes, lligats a la participació i acció social com també amb l'entorn, a més d'establir espais de trobada amb les ciutadanes i l'Ajuntament, entre altres tasques.

Annex II. Triangulació

1. Relació tallers, activitats i cursos amb el PAM			
Categoria	Subcategoria	Notes de Camp	Referents Teòrics
Participació	Tipus	<ul style="list-style-type: none"> - Taller llana - Curs fotografia - Xarxa dones del Montseny 	<ul style="list-style-type: none"> - Projecte VEAMAT - Projecte reserva Montseny - PAM
	Característiques	<p>Espai individual, col·lectiu, espai d'aprenentatge, segur i de confiança. Activitats, cursos, tallers diversos que persegueixen satisfer necessitats i interessos de les veïnes del Tagamanent.</p> <p>És cert que en la majoria d'activitats i tallers les persones participant solen ser les mateixes. Tot i que la continuïtat és considerable i solen ser-hi durant anys.</p> <p>La freqüència en què s'ofereixen pot ser molt variada: caps de setmana, dies esporàdics, regularment un cop per setmana, matins...</p>	
	Oportunitats	<p>Conèixer i vincular-se amb altres veïnes del Tagamanent i altres projectes que es duen a terme en el municipi. Explorar altres activitats i serveis, adreçats al turisme o a la sostenibilitat per tal de millorar i potenciar l'activitat social i econòmica del municipi.</p> <p>Es pot crear una connexió entre comunitat (veïnes del Tagamanent) i administració (Ajuntament), ja que en aquest cas parlem d'un ajuntament petit on la comunicació és fàcil i fluida.</p> <p>Donar espai a la figura professional de l'educadora en la comunitat, a través de la dinamització social i veïnal des de diversos projectes.</p>	<p>Gaità (2003) indica que la participació porta un voler (presa de consciència dels ciutadans dels seus problemes), un saber (reconèixer les seves capacitats i comprometre's per transformar la realitat) i un poder (prendre decisions). D'aquesta manera, la comunitat passa a ser protagonista i propietària de la seva transformació, com a subjecte d'acció.</p>

Objectiu	Aprenentatges	Nous aprenentatges i habilitats, construcció de sabers, satisfer curiositats i descobrir-ne de noves.	Wolf (2002) indicava que l'educació podria ajudar a transformar la societat per assolir un món millor i més just.
	Participació i cohesió	Compartir un temps amb les altres persones, interessos comuns, sabers, experiències i situacions personals. Es crea una dinàmica d'aprenentatges bidireccionals a on l'objectiu o la temàtica del taller acaba sent una excusa per trobar una estona de connexió amb l'entorn i amb les persones amb qui estàs compartint aquell espai.	
Motivació		No obligatorietat, ajuda personal i ajuda a les companyes. Potenciar l'originalitat i la singularitat de cada persona. Passar un moment de tranquil·litat i en contacte amb el territori de forma artística, política, social, activa, creativa...	

2. Relació amb el grup			
Categoria	Subcategoria	Notes de Camp	Referents Teòrics
Relacions	Dins del taller/activitat/curs	<p>Creació de vincles amb les veïnes, amb qui pots trobar punts en comú. Socialització amb persones amb les mateixes aficions, gustos i interessos.</p> <p>Relacions que s'inicien dins del taller, activitat o curs i que poden continuar construint-se en un altre espai i temps.</p> <p>La relació amb les participants és horitzontal: s'aprèn conjuntament, es cuiden i es donen suport.</p> <p>Permet establir una relació i cohesió grupal creant un sentiment de pertinença del grup, important per tal de continuar treballant amb la participació comunitària.</p>	<p>Subirats (2005) indica que l'èmfasi dels elements que s'estableixen per construir comunitat i cohesió social, aquests són: les xarxes socials, les xarxes de suport i la participació social.</p> <p>Mayorga, (2017) explica que les relacions socials impliquen establir relació entre l'experiència i la realitat, a partir d'un diàleg constant entre el subjecte i l'entorn on s'exerceix.</p>
	Temes d'interès	<p>Establir amistat, una xarxa de suport veïnal.</p> <p>La xarxa relacional de les veïnes no sorgeix al carrer ni en el poble en si, sinó que l'has de buscar i construir en altres espais destinats a la trobada.</p> <p>Interès a compartir moments vitals i situacions personals com la criança i cura dels infants, l'ofici artesà, l'art i la relació amb la comunitat i l'entorn.</p>	<p>Un grup social amb relacions i llaços comuns, que comparteix determinats interessos i participa d'algun objectiu o interès comú. Interacció social sostinguda, cooperació i participació social en un context determinat. (Ander-Egg, 2003; Cucco, 2006.)</p>

3. Vida al Tagamanent			
Categoria	Subcategoria	Notes de Camp	Referents Teòrics
Febleses	Interacció social	<p>La vida és força solitària, la distància física pel tipus de territori del Tagamanent fa que hi hagi poca relació entre veïnes i inexistent cohesió social.</p> <p>La participació existent té algunes limitacions com la poca participació de joves i del gènere masculí.</p> <p>El fet que no hi hagi nucli urbà genera poca promoció per a la participació social i la trobada, i per tant, a una carència de vinculació entre les veïnes.</p>	<p>La territorialitat influeix en les relacions que s'estableixen en la comunitat, així ho planteja Diéguez (2000), qui considera que el context, l'estructura i la funcionalitat de la comunitat a més de l'extensió, influeix en l'organització dels integrants d'una comunitat, i per tant, determina les relacions que s'estableixen sobre la base de les necessitats i interessos.</p>
	Disseny urbanístic i territori	<p>Hi ha una manca de serveis bàsics i poca oferta de transport públic.</p> <p>La manca d'espais comuns i d'espais de socialització i oci per a infants i cuidadors, per exemple no hi ha oferta de tallers a les tardes, evoquen a la falta d'oportunitats de conciliació familiar i d'establir i construir vincles entre iguals o amb persones amb situacions semblants que puguin coincidir en certes necessitats.</p>	<p>La pedagogia comunitària, a través del denominat desenvolupament comunitari, té entre els seus elements d'anàlisi i intervenció el territori o espai en el qual conviuen les comunitats a desenvolupar i consolidar diferents realitats (econòmiques, socials, polítiques, educatives, culturals) (Lucio-Villegas, 2001).</p>
Fortaleses	Xarxa veïnal	<p>A través de les activitats les participants han pogut establir relacions socials i potenciar xarxa de suport. Han sorgit activitats i cohesió entre elles fora de l'espai de participació (pel seu compte). Els tallers i activitats fan possible apropar la teva vida personal a una vida social. Tenint l'oportunitat de viure, relacionar-te, socialitzar-te, desenvolupar les teves aficions i interessos, sense</p>	<p>Duhar (2007) manifesta que les associacions de veïns juguen cada vegada un paper de lideratge, ja que a través de l'anàlisi crítica de la realitat que viuen, han aconseguit generar accions que promoguin el canvi esperat.</p>

		<p>haver de desplaçar-te del teu lloc de residència. Poder decidir quina opció tries.</p> <p>Pel que fa a les talleristes han pogut desplegar el seu projecte, difondre'l i apropiarlo a través de la pràctica directa durant les diverses activitats. Al mateix temps, han pogut socialitzar-se i crear cohesió entre veïnes del mateix municipi, extrapolant aquestes relacions en el seu àmbit personal i a vegades, professional.</p>	
Aportacions	Creació espais físics	<p>Necessitat d'espais físics per a poder fer activitats en el municipi sense haver de desplaçar-te. Que puguin ser una zona comuna de trobada social i veïnal, potenciadora de xarxa i vincles. A més, de ser espais destinats a la participació per establir relacions i oportunitats de creació de nous projectes d'interès per a les veïnes del Tagamanent.</p> <p>Demanda d'espais destinats a la socialització com parcs, un centre cívic. Un espai diferenciat i únic per a crear relació i xarxa, sense horaris: espontàniament.</p>	García i Muñoz (2004) plantegen la idea de concebre l'espai no només com l'àmbit en què succeeixen els processos sinó també el lloc o context on les persones es desenvolupen i es realitzen.
	Aposta figura professional	<p>Creació d'una figura professional que pugui dinamitzar espais socials. A més, podria ser la figura de pont per establir proximitat i aliança amb l'Ajuntament.</p> <p>Importància en la proposta de participació per tal de ser partícips del projecte.</p> <p>Interès a explorar activitats i serveis dirigits al turisme amb la finalitat de millorar i potenciar l'activitat social i l'economia del municipi del Tagamanent.</p>	<p>Morata et al. (2029) expliquen que l'educació ha d'anar més enllà de l'escola, i ha de ser considerada des de diferents espais on conviuen les persones, i que, a més, cal considerar els temps d'oci i l'acció sociocultural.</p> <p>González i Serrate (2014) Accions educadora social.</p>

4. Influència del benestar emocional amb el fet de socialitzar?			
Categoria	Subcategoria	Notes de Camp	Referents Teòrics
Benestar	Individual	<p>Sentir-se capaç de crear, sense que es qüestioni el resultat.</p> <p>Benestar, alegria, proximitat, complicitat, entre les veïnes del Tagamanent. Millora la xarxa de suport que aporta més tranquil·litat i benestar.</p> <p>Els tallers sovint es converteixen en teràpia.</p>	<p>En aquestes relacions cada persona estableix un rol extern i individual. El primer té a veure amb l'autoestima, l'autoconcepte, l'autoimatge i l'autorealització, els quals s'extrapolen al món exterior. (Majorga, 2017).</p>
	Col·lectiu	<p>Els tallers evoquen a un benestar individual i al mateix temps col·lectiu.</p> <p>Els tallers i activitats ajuden a fomentar el vincle entre les persones del municipi.</p> <p>Aporta benestar emocional en el sentit de poder trobar suport i confiança entre persones properes.</p>	<p>L'assoliment de benestar social, és a dir, allò que una persona aconsegueix fer, ser o estar i que és fonamental tant pel seu ésser individual com per la seva implicació recíproca amb la societat (Dewey, 1991; Durkheim, 2002).</p>